

"חזרתי הביתה נרגש ומאושר, זכות של פעם בחיים! אבל אז קרא דבר פלאי"

שיחה מרתקת עם הגאון רבי משה פריד
שליט"א, על הקשר המיוחד שהיה לו
עם רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת בא תשפ"ד | גליון מס' 414 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

צעדתי בשלג מביתי שבקרית צאנז, עד לביתו של מרן זצ"ל, ביקשתי את ברכתו, הוא שוחח איתי זמן קצר מאוד כדרכו, חזרתי הביתה נרגש ומאושר, זכות של פעם בחיים!. אבל אז קרא דבר פלאי, מרן זצ"ל, פנה לנכדו אחרי שהלכתי ואמר לו "דער חסיד וואס איז גווען דא, גיפעלט מיר" - החסיד שהיה פה, מוצא חן בעיני...

שיחה מרתקת עם הגאון רבי משה פריד שליט"א, מחבר שו"ת 'וישמע משה', על הקשר המיוחד שהיה לו עם מרן פוסק הדור רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל

יעקב א. לוסטיגמן

רבים ברחבי הארץ והעולם היהודי כולו, נהנים מדי שבוע מהעלון ההלכתי הנפלא 'וישמע משה', הערוך בטוב דעת וטעם, ובו מובאות מדי שבוע מספר שאלות הלכתיות אקטואליות ומעניינות, עם תשובותיהם של גדולי הפוסקים בזמנינו, תוך מתן הסבר לכל צד, מדוע פוסק זה סובר כך ומדוע פוסק אחד סובר אחרת. במשך השנים התקבצו הגיליונות הנפלאים הללו לשו"ת 'וישמע משה', שעד כה כבר נדפסו לו שבעה כרכים, ועוד היד נטויה בסייעתא דשמיא.

מי שעומד מאחורי היצירה המופלאה הזאת, הוא הגאון רבי משה פריד שליט"א, מרבני ודייני ק"ק בעלזא בבית שמש, אשר זכה להתחבב בצורה יוצאת דופן על גדולי הדור, שמקדישים לו מזמנם כדי לשאת ולתת עמו בהלכה, בכל חלקי הש"ס והשו"ע, באופן נפלא מאוד.

בסמוך, בראשותו של הגאון רבי אריה זילברשטיין שליט"א, כיום גם מגיד שיעור של 'דרשו' ב'דף היומי בהלכה', בנו של מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, ונכדו של רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

שם נוצר קשר ביני ובין הרב זילברשטיין שליט"א, ובמשך הזמן עזרתי לו למצוא מקום בהסעה מירושלים לטלז'סטון וחזור, כך שנחסך לו זמן

אבל מסתבר שהפרויקט כולו, מתחיל באופן פלאי, מהקשר המיוחד שהיה לו, לרב פריד, עם מרן פוסק הדור רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ועל כך ביקשנו לשמוע מפיו של הרב פריד עצמו, שאכן נהג בנו טובת עין ושיתף אותנו בפרסום ראשון בכמה וכמה סיפורי פלא שחזה וראה במו עיניו.

"אני הייתי אז מגיד שיעור בישיבת בעלזא, בקריית יערים - טלז'סטון, ובצהרים הייתי יושב פעמים רבות בכולל 'נחלי דעת' שהיה

התביישתי מאוד, הייתי בטוח שיצחקו עלי. יחשבו שאני סתם נדחף שם, אבל כשהבנתי שזה הולך להיות משהו קבוע לאורך שנים, התקשרתי לכמה רבנים שאני מכיר שיביאו לי שאלות מעניינות בהלכה, אם אני משוחח עם הרב אלישיב, אני צריך לבוא מוכן עם 'נושאי שיחה' מתאימים, כשאצל אדם גדול כמוהו כמובן שנושאי שיחה זה דיונים הלכתיים.

"זה לא היה קל, הייתי צריך לקום מוקדם, בשעה תשע וחצי כבר הייתי צריך להיות בכולל, כמובן שהתקשיתי לעמוד בזמנים, אבל בכל זאת הייתי עושה מקסימום מאמץ. אם קרה פעם אחת שלא באתי בבוקר למרן זצ"ל, בגלל סיבה שהיה לי משהו דחוף וכדו', הוא היה מיד שואל 'איפה הבעלזער?', כך הוא היה מכנה אותי כמעט תמיד 'דער בעלזער'. היו פעמים בודדות ממש שהוא קרא לי בשמי.

בתחילה היינו זקוקים ל'שירותי התרגום' של הנכד

"מעניין לציין שבתחילה היינו זקוקים ל'שירותי התרגום' של הנכד הרב אריה אלישיב, כי אני במקור מאנטוורפן שבבלגיה, והאידיש שלי היא במבטא חסידי כבד עם 'אוצר המילים' המקובל באנטוורפן. מרן זצ"ל לעומת זאת היה מאנשי הישוב הישן בירושלים, המבטא שלו היה ירושלמי ואוצר המילים שלו היה בהתאם. הרב אריה אלישיב לעומת זאת הכיר את ההבדלים, ובכל פעם שהרב היה משתמש באיזה ביטוי שלא הבנתי, הוא מיד היה מתרגם לי, וכן להיפך, אבל כמובן שזה היה רק במקרים נקודתיים, בדרך כלל לא היה צורך ב'תרגום'.

"בכלל, רוב האנשים בסביבה דיברו בלשון הקודש, השאלות שנשאלו והדיונים בנושאים ציבוריים נעשו בעיקר בלשון הקודש, אבל איתי הוא היה מדבר רק באידיש, ופעם אחת בטעות התחלתי לדבר אתו בעברית, כי מסביב דיברו בשפה זו, והוא מיד עצר אותי ושאל: "אתה לא יודע אידיש?".

"עוד הערה שהוא העיר לי פעם היתה בעניין של נקיות הלשון, כשפעם דיברתי איתו על איזה מקרה שקרה, לצורך שאלה הלכתית, והשתמשתי בביטוי "די ווייב", כלומר אשתו של פלוני. מרן העיר לי "אזוי זאגט מען?", כך אומרים? לא, אומרים "בני בית". כמובן שלאנשים שלא הורגלו בסגנון דיבור כזה הוא לא היה מעיר, אבל מהאנשים הקרובים אליו הוא ציפה לשיחה ברמת נקיות גבוהה יותר, ובמיוחד שאני בא מקהילה חסידית שבה באמת מקובל לדבר בסגנון הזה.

"בכל אופן, הרבנים שאיתם שוחחתי החלו לשלוח לי שאלות שאותן הייתי מציג בפני מרן זצ"ל, ועד מהרה נפוצה השמועה, ומכל רחבי העולם החלו רבנים ופוסקי הלכה ליצור איתי קשר, בבקשה שאציג את השאלות שלהם בפני הרב אלישיב.

"האמת שהרגשתי מאוד לא נעים. צריכים להיות ראוי לכך, לעמוד בין גדול הדור ובין גדולי הפוסקים ששואלים אותן שאלות, זאת גם אחריות גדולה מאוד להעביר את התשובות בצורה מדויקת,

ומאמץ להגיע לכולל, ואחרי תקופה הוא אמר לי שהוא רוצה להכיר לי טובה ולתת לי מתנה מיוחדת - להכניס אותי אל סבו, הגרי"ש אלישיב, ולבקש ממנו שיברך את מי שעוזר לנכד שלו...

אני כמובן שמחתי מאוד, הזדמנות מיוחדת במינה להתברך מפיו של גדול הדור, איך אוכל לסרב?

ואכן, הרב זילברשטיין סידר את העניין וביקש ממני לבוא אל הסבא ביום פלוני בשעה פלונית. היה זה יום מושלג, צעדתי בשלג מביתי שבקרית צאנו, עד לביתו של מרן זצ"ל שברח' חנו בשכונת 'מאה שערים', כמובן שהמאמץ היה שווה ולא נרתעתי מהשלג והקור.

"הגעתי למרן זצ"ל, ביקשתי את ברכתו, הוא שוחח איתי זמן קצר מאוד כדרכו, שהיה מקצר בדיבורים, והשיחה הסתיימה. חזרתי הביתה נרגש ומאושר, זכות גדולה נפלה בחלקי. זכות של פעם בחיים! כך חשבתי לעצמי.

"אבל אז קרא דבר פלאי. מרן זצ"ל, פנה לנכדו חביבו הרה"ג ר' אריה אלישיב, אחרי שהלכתי ואמר לו "דער חסיד וואס איז גווען דא, גיפעלט מיר" - החסיד שהיה פה, מוצא חן בעיני...

"הרב אריה אלישיב, היה מסור לסבא בצורה שלא תיאמן. כשהוא שמע ממנו כאלו מילים, לא היה לו שום ספק מה הצעד הבא שהוא עושה. באותו יום קיבלתי טלפון עם הוראה ברורה, מחר יש לרבי סנדקאות ברית בשעה תשע, ולאחר מכן הוא עולה הביתה. תמתין שם בשעה תשע, אני רוצה שהרבי יראה אותך".

"כמובן שנדהמתי לשמוע את זה, מה יכול הרב אלישיב לרצות ממני? הוא בירך אותי, השיחה הסתיימה, מה יכולה להיות הסיבה שהוא רוצה לראות אותי שוב. הגעתי לשם בזמן הנקוב, הברית התקיימה במועד, ומיד לאחריה יצא הרב אלישיב מהקרוואן ששימש כבית הכנסת שלו באותן שנים, הישר אל הרכב הקטן שהיה מיועד לנסוע בתוך רחוב חנו, סמטה צרה שרוב כלי הרכב לא יכולים לעבור בה. "אני התביישתי מאוד לעמוד שם, אני מדבר עם הרב אלישיב? הוא הרי היה מוקף בתלמידים גדולי תורה, אלפים ורבבות משחרים למוצא פיו..."

"חייכתי ממש ליד הדלת של הרב אלישיב, שם היתה לו מעלית קטנה שהיתה מעלה אותו למפלס הבית שלו, במקום שיצטרך לעלות את המדרגות.

"במעלית היה מקום לשלושה אנשים, הרבי היה עולה בה עם שני מלווים קבועים, אבל הפעם החליט הרב אריה אלישיב שאני אהיה אחד המלווים. עמדנו שם כך, די בצפיפות, ואז הרב אלישיב שם לב לנוכחותי, ומיד שאל אותי באידיש "איזה חסיד אתה?". השבתי לו "איך בין א הייסע בעלזער חסיד", אם נרצה לתרגם את זה ללשון הקדוש זה בערך כמו לומר "אני חסיד בעלזא 'שרוף'...". הרבי חיך חיוך רחב לשמע ההגדרה, וגם זה היה מאוד נדיר, שהוא מחייך כך. הוא היה אדם מאוד רציני ואף שהשמחה היתה נסוכה על פניו בכל עת, לא היה זה מחזה שגרתי שבת שחוק עלתה על פניו.

"גם הפעם השיחה היתה ממש קצרה, אבל בסיומה ביקש מרן זצ"ל בעצמו, שאבוא למחרת פעם נוספת.

"במשך מספר שבועות הגעתי כל יום, אבל לא סיפרתי לאף אחד.

בלי כחל וסרק, ואכן הקפדתי להקליט את השיחות עם מרן זצ"ל, בין היתר מהסיבה הזאת, כדי שלא אכחד חלילה וחס איזה פרט מהתשובות שלו.

ואני אומר את האמת, התביישתי מאוד

"הגיעו הדברים לכדי כך שלפעמים זה היה מאוד לא נעים גם מול גדולי תורה שבאו לבית מרן, והיו צריכים להמתין עד שאני אסיים את השיחה אתו.

"פעם הגיע איזה רב חשוב מאוד שהיתה לו היכרות עם מרן זצ"ל עשרות שנים, עפר אני תחת כפות רגליו, ומפני כבודו ביקש ממני הרב אריה אלישיב שבאותו יום אני לא אעלה עם מרן במעלית, אלא במדרגות, ובמקומי עלה אותו גדול. מרן זצ"ל הרים את עיניו כדי לשוחח איתי, וכשראה שאני לא נמצא הוא שאל מיד 'איפה הבעלזער?' אמרו לו שעליתי במדרגות מפני כבודו של אותו רב, אבל מרן הפגין חוסר שביעות רצון.

"שואלים אותי איך הרגשתי כשקרו מקרים כאלו, ואני אומר את האמת, התביישתי מאוד, אבל האירועים לא היו בשליטתי בכלל, מרן זצ"ל אמר את דעתו בקול ברור וכולם הבינו שכך זה צריך להיות, גם אני. אני הסתכלתי על זה כמו על מתנה מיוחדת שהוא נותן לי, אני לא יודע למה ואין לי שום מושג למה הוא בחר דווקא בי, אבל כך הוא החליט.

"אני יכול לספר שבועות שלמים על הדברים הנפלאים שראיתי אצל מרן זצ"ל, יכולנו לראות שהוא מדבר את כל דבריו ברוח הקודש.

"אני אספר פה עובדה אחת שממנה אפשר להבין איך התקבלו אצלו ההחלטות. באחת הפעמים הגיע יהודי בעל מראה רבני מארה"ב, לבקש מהרב שיחתום לו על המלצה למגבית שהוא ערך לטובת מוסד כלשהו.

"האמת שמרן זצ"ל היה נמנע מלחתום על מכתבים ציבוריים או על הסכמות וכדו'. רק במקרים חריגים בעלי חשיבות ציבורית גדולה מאוד הוא הסכים לצרף את חתימתו.

"אבל בנושא אחד הוא לא היסס לחתום, בנושא של המלצות ובקשת צדקה. בנושאים האלו ידו היתה פתוחה לרווחה, להמליץ ליהודים לתרום צדקה זה תמיד דבר טוב.

"אבל כשאותו אחד מארה"ב ביקש שמרן יחתום על המלצה למגבית שהוא ערך, הרבי סירב לחתום! הוא ניסה עוד פעם, ולא הצליח להשיג את הסכמתו. גם למחרת הגיע האורח וניסה בכל זאת, אולי עכשיו כן יסכים מרן לחתום, אבל לא, הוא לא זכה בחתימה.

"אנחנו מאוד התפלאנו. זה הרי נוגד את דרכו והמנהג הקבוע שלו.

יהודי מבקש לאסוף כסף לצדקה, למה הרבי מסרב לחתום???

"מאחר וזכיתי לחיבה יתירה אצלו, הרחבתי עוז ושאלתי, ילמדנו רבינו, למה לכולם הרבי חותם על המלצות בענייני צדקה, ולפלונני סירב הרבי לחתום???

השיב לי מרן: "כל אחד שמגיע לבקש חתימה על המלצה, רוצה את ה'למטה', הוא מתכוון להמלצה שיתרמו לו כסף. אבל כשהוא הגיש לי את הנוסח של המלצה, הרחתי שהוא מתכוון יותר ל'למעלה'

לתארים שלו ולהגדרות התפקיד שלו, ופחות ל'למטה', לכן לא חתמתי".

ימים אחדים לאחר מכן הגיע טלפון מארה"ב לאחד ממקורבי מרן זצ"ל, עם טענות חריפות. "איך נתתם לפלונני להיכנס אל הרבי ולהוציא ממנו חתימה? הרי הוא טוען לכתר לא לו, ומנסה להשתלט פה על המוסדות, הייתם צריכים לבדוק איתנו קודם לכן אם זה בסדר שהרב יחתום לו...".

מקורבי מרן הסבירו להם שעל אף שלסובבים אותו לא היה שמץ של חשד לגבי כוונותיו של האיש, מרן עצמו 'הריח' את המזימה, וסירב לחתום, וממילא אין להם שום סיבה לדאגה.

מרן זצ"ל התסכל עליו, והבין שמדובר פה באברך שמחפש צרות

"עוד אספר לכם על אשר ראו עיני ולא זר, שפעם בא אברך צעיר מאוד, מיד אחרי ה'שבע ברכות', ובפיו טענה על זוגתו הצעירה שבאיזה עניין היא מתנהגת שלא כהלכה, ולכן הוא רוצה להתגרש ממנה...

"מרן זצ"ל התסכל עליו, והבין שמדובר פה באברך שמחפש צרות, אין לו סיבה אמיתית לבוא אפילו עם שאלה כזאת. הוא פשוט מפונק ולא יודע להעריך את מה שיש לו, לכן מחפש לעצמו בעיות.

"מרן השיב לו בקצרה שהשאלה שהוא שואל מאוד מורכבת, ולכן הוא צריך לחשוב לפני שיענה לו... "תבוא שוב לשאול אותי בעוד שבעה שבועות", אמר לו מרן.

"האברך הצעיר יצא החוצה, ובמדרגות היורדות מבית מרן, החליק וספג חבטות קשות מאוד. הוא ניסה לקום ולא הצליח מרוב כאבים... התברר שהוא סבל משברים בשתי רגליו. משם הוא פונה הישר לבית החולים.

"במשך שבעה שבועות שכב האברך במיטה! תחילה בבית החולים ובהמשך בביתו. במשך כל התקופה הזאת מי נמצאה לידו וסעדה אותו? אשתו הטרייה... זאת, שהוא רצה להתגרש ממנה בגלל איזו שטות מטופשת. אחרי שבעה שבועות הוא חזר למרן זצ"ל, שהרי מרן אמר לו לחזור אחרי שבעה שבועות. "התחרטתי", הוא אמר, "החלטתי שזה לא משהו שצריכים להתגרש בגללו".

"אני ראיתי את זה ואמרת לי לעצמי, מרן לא רק כתב לו את המרשם' לבעיה שלו, אלא גם ידע בדיוק כמה זמן ייקח עד שהבעיה תחלוף. הוא נקב בשבעה שבועות וזה בדיוק היה משך ההחלמה של אותו אברך צעיר...".

"אבל היתה שאלה אחת שלא העזתי לשאול אותו. במשך השנים, אנשים רבים ביקשו ממני שאשאל את מרן זצ"ל את השאלה: "במה הארכת ימים".

"אבל לא היה לי אומץ לשאול את השאלה הזאת, בעיקר מהסיבה שזאת שאלה שנראתה לי מיותרת. הרי התורה אומרת במפורש "כי הוא חי"ך ואורך ימיך", מי שדבוק בקב"ה ועוסק בתורה יומם ולילה, המצב הטבעי זה שהוא מאריך ימים, אין כאן מקום לשאלה בכלל למה מרן האריך ימים - בגלל שהוא עסק בתורה יומם ולילה!".

כשהיה בתחנת הרכבת התחתית בניו יורק התעלף הרב מפוניבו' על המדרגות הנעות. כובעו התדרדר במורד, וגופו עלה עם המדרגות. אנשים מהרו לעוררו ולהקימו, הביאו לו את כובעו - היתה שם אישה יהודיה שהכירה את הרב מפוניבו' ונרעשה למראה עיניה

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על השעבוד והגאולה

בְּהַפְתִּי בְּאַרְץ מִצְרַיִם (יב יג)

רבותינו שאלו, מאחר שנגזר שישתעבדו ישראל, יעבדו ויעונו בארץ לא להם, מדוע נענשו המצרים על שקיימו בישראל גזרתו של מקום. נענה על כך בסיפור: מקצועות שונים היו ליהודי העיירה. האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחת. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוקר והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפילה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו, עושה הוא את מלאכתו.

הכל ידעו זאת, גם הרב. ניסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה יהודי בשברון לב. אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" "אכן" אישר הרב. "והלילה נפרץ ביתי והכל נגנב!" נאנח הרב: "אכן, המזל האיר הלילה פניו, אבל לגנב..."

החליט הרב לשים לזה סוף. אין כוחו אלא בפיו. המתין עד ליום הכיפורים, וכיוון את הדרשה שלפני "כל נדרי" בעיקרה לגנב שבא לבוש ועטור בטלית. הזכיר שעבירות שבין האדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר, והרעיש את הלבבות בדברי הרי"ף שאם אינו מרצה את חברו אין נמחלים גם העוונות שבין אדם למקום. ובתפילת נעילה מושם הדגש על "למען נחדל מעושק דינו", ודור המבול עם כל השחתתם לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל-

לא יאומן: "אז על מה התפללת בכזו כוונה?"

כמה שמח שהדברים פעלו! כזו תפילה, בכאלו דמעות, לא התפלל איש. הגנב התייפח, כתפיו רטטו, עיניו אדמו, ממש: "ואני תפילה", כל מהותו עמידה לפני ה'! אה, "לב נשבר ונדכה, אלוקים לא תבוה!" במוצאי היום הקדוש, כשבא להתברך מפי הרב, האיר לו פניו בדברי הכתוב: "לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך, כי כבר רצה האלוקים את מעשיך!"

"אמן ואמן!" ענה הלה בדבקות.

"נו, מהיום ואילך חסל סדר גניבות בעיירה, הא?!"

נרעש הגנב: "למה יאמר הרב כן?" "למה יקללו, יכרית מטה לחמו..."

תמה הרב: "כלום לא חזרת בתשובה, החלטת לשנות מקצוע?"

"אם אדם מצליח במלאכתו, מדוע יחליפנה", תמה הגנב כנגדו.

לא יאומן: "אז על מה התפללת בכזו כוונה? האם התפללת שהקדוש

ברוך הוא יצליחך בעבירה?!"

"לא, טיפש אינני", ענה. "אבל התפללתי מעומק הלב: רבוננו של עולם, הרי כשם שמזונותיו של אדם קצובים לו, כך חסרונותיו קצובים לו. היום אתה כותב וחותם, כמה ירויחו וכמה יפסידו. ואיך יפסידו, מי במים ומי באש, מי באבידה ומי בגניבה -

אין לי אלא בקשה אחת, אנא ממך, הענה לה: כל מי שאתה גוזר עליו שיגנב ממנו השנה, שיהא זה על ידי..."

מה רוצים ממנו אפוא. כשם שלא כועסים על הרופא על שהוציא אל הפועל את ה"מי בקצו ומי לא בקצו", כך אין לכעוס עליו כשיוציא אל הפועל את ה"מי יעני ומי ישפל"...

מובן, שהבל יפצה פיו. הגזרה גזירה, והגנב יקע ויענש, כך הגזרה גזירה, ופרעה ילקה וישלם...

כשחזר הרב ארצה, הראה לו הבחור את המכתב

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה

"אמר רבי שמעון, גדולה חובתן של ישראל, שנגלה הקדוש ברוך הוא במקום עבודת כוכבים ובמקום טינופת ובמקום טומאה בשביל לגאלן!" (שמות רבה טו, ה)

אילו היינו יודעים כמה מצטערת השכינה בצערינו, וכמה יורד הקדוש ברוך הוא כביכול כדי לסייענו, "אני ה' השוכן אתם בתוך טומאותם" (ויקרא טז, טז), כמה היינו אסירי תודה, ומכירי טובה,

וששים לעבודתו!

בשעתו, שהה הרב מפוניבז' זצ"ל בארצות הברית וחזיר על פתחי נדיבים למען הישיבה. לא צעיר היה, ולא בריא, ושבע אכזבות. כשהיה בתחנת הרכבת התחתית בניו יורק התעלף על המדרגות הנעות. כובעו התדרדר במורד, וגופו עלה עם המדרגות. אנשים מהרו לעוררו ולהקימו, הביאו לו את כובעו - היתה שם אישה יהודיה שהכירה את הרב מפוניבז' ונרעשה למראה עיניה. כתבה לאחיינה שלמד בישיבה: "אילו הייתם יודעים כמה הרב טובל עבורכם וכמה הוא מתאמץ עבורכם, הייתם מכפילים את שקדנותכם!"
כשחזר הרב ארצה, הראה לו הבחור את המכתב. קרא הרב, והפטיר בנימת זלזול: "השגותיה של אישה!"
"מה הפירוש?" תמה הבחור.
"הייתם מכפילים? פי שמונה ועשר הייתם צריכים ללמוד!" ענה הרב...

חלמתי שאני מדבר עם הקדוש ברוך הוא!

רבתינו אמרו (טעמי המצוות לאריז"ל, שמות) שטומאת מצרים היתה כה רבה, עד שמלאכים היו עלולים להיפגם בה, ולכן עבר ד' בעצמו, ואש אוכלה הוא, וגאלנו.
וזה לקח יציאת מצרים לגבינו, שגם אם אדם רואה עצמו טמא ומסואב רחמנא ליצלן, הרי "אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים" (יומא פ"ח מ"ט). גם אילו מלאך היה נטמא במחיצתו, אבל ה' בכבודו ובעצמו ירד לטהרו ולהצילו!
אך בתנאי אחד: כשם שאז נצטוינו להסתגר בבתים, "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר... ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגף" (שמות יב, כג-כד), משום שהפכנו את הבית לכעין בית מקדש בשחיטת הפסח ונתינת דמו על המשקוף והמזוזות, כך התנאי לטהרתנו שנבוא ונסתופף בבית ה', בבתי המדרש והיכלי הישיבות ובתי מקדש מעט.

וזהו שהמשיכה המשנה: "ואומר, מקוה ישראל ה' (ירמיה יז, ג), מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל". כמו שאצל המקוה צריך לבוא, ולהתכסות במימיו, כך הבא לבית ה' והמסתופף בחצרותיו, יזכה לטהרתו!

נספר: אברך קם בבוקר, נפעם. סיפר לאשתו: "הידעת? חלמתי שאני מדבר עם הקדוש ברוך הוא!"

האשה כלל לא התרגשה: "מה הפלא", אמרה, "הלא אין אדם חולם אלא מהרהורי לבו. ודאי חשבת עליו ביום, וחלמת עליו בלילה!"
אבל האברך הנרגש לא הרשה שיקלקלו לו את ההתפעלות: "מה את מדברת", טען, "מתי היה לי פנאי לחשוב עליו! בבוקר אני מתפלל, ודאי אני חושב עליו. אחר כך אני אוכל, כל מעייני באוכל. אחר כך מברך, וממהר לכולל. עד הצהרים לומד, ומתפלל מנחה" - הכלל, ערך חשבון מפורט, עסוק הוא כל היום, מתי יש לו פנאי לחשוב על הבורא! היה זה גילוי שכינה, בלי ספק...

וזה היה מצחיק, אילו לא היה עצוב.

וזה לא היה עצוב, אילו לא היה המדובר בנו...

(מתוך: והגדת - הגדה של פסח)

חלמתי שאני מדבר עם הקדוש ברוך הוא...

ובסייער תא דשמיא
מיוזרזדרת, בדיוק
מרתחילים השבוע
ב'דף היומי ברזלכה'
בהלכות ברכת הפירות

זו הזדמנות מיוחדת בשבילך לדעת את כל הלכות ברכות עם כל פרטיהם.

הצטרפו עכשיו לעשרות אלפי לומדי ה'דף היומי בהלכה'

לקבלת פרטים והצטרפות:
בכל עמדות נדרים פלוס
ובמוקד 'דרשו' 02-5609000

**אני יושב בביתי. לפתע נשמעות דפיקות בדלת. אני פותח את הדלת ו...
על המפתן עומד ערבי עם כאפיה ושפם גדול... הנשמה שלי יוצאת מרוב
פחד, ואני שומע את הערבי אומר לי: "רגע! רגע! תירגע! בסך הכל באתי
לבקש ממך טובה. כמובן, רק אם לא קשה לך. אני רוצה שתלווה לי ארבע
מאות אלף שקל לשבוע ימים, האם יש מישהו שילווה לו?"**

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל על מציאת חן

דָּבָר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם (יא ב)

אומרים חז"ל (ברכות ט ע"א): "דבר נא באוזני העם - אמרי דבי רבי ינאי: אין נא אלא לשון בקשה, אמר ליה הקדוש ברוך הוא למשה: בבקשה ממך, לך ואמור להם לישראל: בבקשה מכם שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב, שלא יאמר אותו צדיק: 'ועבדום ועינו אותם' - קיים בהם, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' - לא קיים בהם."

הדבר קשה, וכי לא די במה שהקב"ה הבטיח 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול', איזה צורך יש בנימוק "שלא יאמר אותו צדיק"? וכי ההבטחה של הקב"ה תלויה באמירתו של מישהו?

רבי שלמה גנצפריד זצ"ל, בעל ה'קיצור שולחן ערוך', בספרו "אפיריון", מבאר בשם הדובנער מגיד זצ"ל, כמובן באמצעות משל: בחור צעיר השכיר את עצמו לעבודה בשדה, כעבור חודש ימים בא בעל השדה לשלם לו, נתן לו שטרות כסף. אבל מה? השטרות היו מקומטים ובלויים, כדרכם של שטרות שעוברים מיד ליד.

אבל הבחור עמד על שלו: "אני רוצה שטרות נורמליים"...

כעס הבחור על בעל השדה: "מדוע אתה נותן לי סמרטוטים כאלה?! וכי אין לך לב? עבדתי בשדה שלך חודש שלם ואתה מביא לי כאלה "שמאטעס"?!"

בעל הבית ניסה להרגיע את רוחו והסביר לו: "האם זה שמאטעס? אתה יכול להיכנס לכל חנות לקנות ב'שמאטעס' האלה בלי שום בעיה..."

אבל הבחור עמד על שלו: "אני רוצה שטרות נורמליים"...

ראה בעל הבית את המצב העגום, הלך לאבי הנער ואמר לו: "אני נותן לו שטרות כסף והוא זורק לי אותם בפנים וצועק: זה שמאטעס. תעשה לי טובה, תסביר לבן שלך שאלו שטרות טובים, הוא לא קולט".

אמר לו האב: "אני עצמי מבין ויודע שהשטרות הללו תקינים לגמרי, אבל מה אפשר לעשות, לבן שלי אין דעת, הוא חושב ששטרות מקומטים אינם שווים. במטותא ממך, תן לו שטרות חדשים ונקיים,

שגם הוא יבין שהכל בסדר. לא די בכך שאני אבין, צריך שגם הוא יבין".

אומר המגיד מדובנא: הקב"ה אמר "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", מהו "רכוש גדול", האם הכוונה לכסף ולזהב?! האם זה מה שחשוב ליהודי?! לא ולא! "רכוש גדול" זו התורה, המצוות. עם ישראל יוצאים ממצרים "ברכוש גדול" - עם מ"ט שערי קדושה, עם אמונה גדולה.

אכן, זה העושר האמיתי. אבל "יאמר אותו צדיק" - אברהם אבינו ע"ה, האבא שלנו: אני עצמי, כמובן, מבין ויודע מהו "רכוש גדול", אבל הבנים שלי היו עבדים במצרים, הם היו שקועים בגשמיות ואינם מבינים מהו הרכוש הגדול האמיתי, הם חושבים ש"רכוש גדול" זה כסף וזהב...

לכן, כדי "שלא יאמר אותו צדיק ועבדום ועינו אותם" - קיים בהם, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' - לא קיים בהם", כי הם לא מבינים מהו "רכוש גדול" וסבורים שזה כסף וזהב, על כן אמר להם הקב"ה: "וישאלו איש מאת רעו ואישה מאת רעותה כלי כסף וכל זהב",

לפתע אני שומע את הערבי אומר לי

מרן הסטייפלר זצ"ל ביאר כי ביציאת מצרים ראו שילטון נוסף של

ממה שאנחנו שונאים את הערבי שדפק בדלת, הסכימו להשאל ליהודים את כל כספם וזהבם, עד כדי כך שבני ישראל רוקנו את מצרים ועשו אותה כמצולה שאין בה דגים?
התשובה היא "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים!"

אם הוא רוצה שיהיה לאדם חן, יהיה לו חן גם אם זה מעל ומעבר לכל היגיון

הקב"ה הנו שליט על החן! אם הוא רוצה שיהיה לאדם חן, יהיה לו חן גם אם זה מעל ומעבר לכל היגיון, גם אם זה לא נתפס בשכל האנושי!
וגם להפך.

אם הקב"ה אינו נותן את החן - לא יעזור כלום. גם אם תעשה את כל ההתייפויות שבעולם - לא יהיה לך חן!

לפני מספר שנים באתי לחנות כובעים לקנות שם קאפעלוטש. עמדו שם שלושה בחורים. האחד היה מעונין לקנות כובע, והוא הביא אתו את שתי החברות שלו, מסדר א' ומסדר ב', כדי שיראו איך הכובע עומד עליו... הרי צריך שהכובע יעמוד בדיוק "ככה" ו"לא ככה"... צריך לבדוק שהוא עומד מושלם, כמו הריבוע של התפילין...

מה אומר ומה אדבר? המוכר אמר לי שהם נמצאים כבר שעתים בחנות...

שאלתי את הבחור לשם מה כל הסיפור הזה עם הכובע, והוא ענה לי: "מה כבודו רוצה? אני אוהב בשידוכים! אינני יכול להיראות כמו ליצן! אני צריך להיראות במיטבי, אני צריך לשאת חן..."

אי! אי! אי! שוטה שבעולם! האם אתה בעל הבית על החן? האם אתה יכול ליצור חן? הקב"ה בעל הבית על החן! ברצונו - יהיה לך לחן, וברצונו לא יהיה לך, גם אם תעשה את כל ההשתדלות!
גם את זאת ראו ביציאת מצרים: הקב"ה הנו בעל הבית על החן! מוראדיג! מוראדיג!

(מתוך ספר יחי ראובן / הגדה של פסח)

הקדוש ברוך הוא, ראו שה' יתברך בעל הבית על החן! אם הקב"ה נותן לאדם חן בעיני הבריות - יש לו חן בעיניהן, ואם הקב"ה אינו נותן - לא יעזור לו שום דבר! הוא לא יישא חן, גם אם יעשה את כל ההשתדלויות שבעולם לנשוא חן. לכך רק מכיוון שה' נתן את חן העם בעיני מצרים, לכן "וישאלום וינצלו את מצרים" (יב, לו).

המצרים היו שונאים מושבעים של בני ישראל. הם ידעו היטב שכל המכות שניתכו על ראשם הם בגלל היידיאל'אך האלו... הם הבינו שכל הצרות נגרמות להם בגלל היהודים, ושנאו אותם בכל ליבם!
הבה נתאר לעצמינו מצב מבעית שכזה:

אני יושב בביתי. לפתע נשמעות דפיקות בדלת. אני פותח את הדלת ו... על המפתן עומד ערבי, א עראבער עם כאפיה ושפם גדול... הנשמה שלי יוצאת מרוב פחד, ואני רץ לצלצל למשטרה: "הללו! הצילו! הצילו! ערבי בדלת שלי..."

לפתע אני שומע את הערבי אומר לי: "רגע! רגע! תירגע! אל תדאג! לא באתי, חלילה, לעשות לך רעה! בסך הכל באתי לבקש ממך טובה. כמובן, רק אם לא קשה לך. אני רוצה שתלווה לי ארבע מאות אלף שקל לשבוע ימים. בתחילת השבוע הבא אחזיר לך את הכסף..."

האם יש מישהו שילווה לו? על פי דרך הטבע אף לא אחד יסכים להלוות לו לא ארבע מאות אלף שקל, לא ארבעים אלף שקל, ואפילו לא ארבע מאות שקל! כך יתנהג כל אחד ששכל ישר בקדקדו!

והנה במצרים, עומדים היהודים השנואים על פתח בתיהם של המצרים, ובפיהם בקשה מוזרה: "מוחמד! תוכל להשאל לי את שעון הזהב התלוי שם על הקיר? את השעון הכבד, שמשקלו עשרה קילוגרם זהב טהור, זה שירשת מסבא של סבא שלך?"

והמצרי משיב: "כן! בבקשה! בכבוד!"
ולאחר מכן מוסיף: "יש עוד משהו שאתה צריך? בבקשה, קח..."

הרי חז"ל (בכורות ה ע"ב). אומרים שלא היה אדם אחד מישראל, שלא יצא עם פחות מתשעים חמורים לובים טעונים בכספה וזהבה של מצרים...

איך קרה דבר כזה? איך ייתכן שהמצרים שכל כך שנאו אותנו, יותר

ובסייער-א דשמיא
מיוזר-זרת, בדיוק
מרתחילים-השבוע
ב'דף היומי ברהלכה'
בהלכות ברכת הפירות

זו הזדמנות מיוחדת בשבילך לדעת את כל הלכות ברכות עם כל פרטיהם.

הצטרפו עכשיו לעשרות אלפי לומדי ה'דף היומי בהלכה'

לקבלת פרטים והצטרפות בכל עמדות נדרים פלוס, ובמוקד 'דרשו' 02-5609000

אפשר היה לחתוך את השקט בסכין. הבחור ישב נבוך, לא ידע מה קא אמרי רבנו. והחזון איש מבהיר: הנה, אמרנו כך וכך, אם נוסיף עוד פרט, הרי ישתנה המבט - שום מבט לא השתנה, נשאר זגוגי כשהיה. ה'חזון איש' קלט שיש כאן בעיה

הגה"צ רבי אהרון טויסיג שליט"א על הדרך לחנך וללמד

הַגְּדֵת לְבָנָה (יגח)

גם נער חולמני יכול לענות עליהן

גם בבחינת התלמידים נזהר כל כך בכבודם, ושאל שאלות קלות שכל אחד, גם בעל הבנה שטחית וגם נער חולמני יכול לענות עליהן. ואם ענו תשובות שגויות היה מתקן כלאחר יד, ומנחה לתשובה הנכונה ומשבח עליה. ובכלל, להשקפתו לא בא המבחן כביקורת על העבר, אלא כהמרצה לעתיד, לעודד ולדרבן. כל זה, סיפר כהקדמה. בשנת תש"ג הגיעו לארץ ילדי טהרן. כאלף ילדים מפולין רובם יתומים, פליטי מלחמת העולם הנוראה שהגיעו דרך רוסיה לאיראן. ברובם, מבתים חרדים. לדאבון הלב, חלק קטן בלבד זכה להיקלט במוסדות חינוך תורניים. הפרשה הסעירה בשעתה ונותרה כאובה. מכל מקום, אחד מהם, נער כבן שנים עשרה, בא ללמוד ב"רזי לי". הרב רזנישטיין תהה על קנקנו. מה אפשר לדרוש מילד יתום, מסויט מאימי המלחמה, שלא פתח ספר במשך שנים. מבחינת ידיעותיו, השתייך לכיתת דרדקים. אבל אי אפשר להשפילו כך. קיבלו לכיתת בני גילו שכבר שחו בים התלמוד, ושכרו עבורו אברכים שיקדמוהו. לא ארכו הימים, והרב רזנישטיין ליווה את הכיתה למבחן אצל החזון איש. היה בדעתו לומר, בחשאי כמובן, שנער פלוני הוא מילדי טהרן, זה עתה התקבל, אינו כשיר להיבחן. אבל בהתרגשות ובתכונה הרבה נשכח ממנו, והחזון איש כבר הושיבם סביב השולחן וישב ביניהם, וכבר איחר את המועד. האחד נשאל וענה, והחזון איש כל כך נהנה

שח לי המחנך הדגול הרב רזנישטיין ז"ל, מנהל תלמוד תורה "רזי לי", שהיה מביא את התלמידים להיבחן אצל מרן החזון איש זצ"ל וראה שם הנהגות מופלאות.

בראש ובראשונה, בנוהג שבעולם שהרב הבוחן - ופה הן המדובר בגאון הדור, רבן של ישראל, שר התורה והיראה - יושב בראש, והתלמידים לפניו. וכאן, היה החזון איש זצ"ל יושב על הספסל בין התלמידים שלימינו ולשמאלו ומולו, כשווה בין שווים. תמה בפניו, העיר על כבוד התורה, והחזון איש הפטיר בענוות קדשו בדברי הגמרא "כגון זה, פתח פיך לאילם הוא". לפעמים, מרוב מורא ופחד - ודאי הבין שהסבירו להם לפני מי הם עומדים, הכבירו מילים בגדלותו ורוממותו - הם נרעשים ונפחדים וייראו לפצות פה. לכן הוא נוהג עימם בחברות וחמימות, להמיס חומות היראה, מורא הרב כמורא שמים.

והנקודה השניה, החזון איש היה כידוע מרא דכולא תלמודא והכל היה אצלו כמונח בקופסה בגדר: "איזהו תלמיד חכם, כל ששואלין אותו בכל מקום ואומר" (שבת קיד ע"א) ובעומק העיון והדקדוק בכל תג.

מעשה בבן ישיבה שלמד דברי התוספות ותמה על קושייתם ואריכות תשובתם. לכאורה, התירוץ פשוט ומובן וקושיא מעיקרא ליתא. עלה לבית החזון איש. מובן שמצאו עוסק בסוגיא אחרת, במסכת אחרת. בכל זאת, שאל. שמע החזון איש בכבוד ראש, אכן קושיא קשה כבזל. קם ממקומו, והחל להלך בחדר עם הבחור, הלך ושוב. קושיא נפלאה. אם זו הקושיא, הלא התשובה פשוטה ומובנת מאליה. אכן, ודא. אבל, לכשנעיין, אפשר לשאול כאן קושיא נוספת, כזו וכזו. הבחור השתאה. איך לא עלה בדעתו, וגם לא בדעת התוספות! ואם כך נשאל שוב אין התשובה הזו מספקת, הלא כן? אבל, וודאי, אם זו היתה כוונת התוספות, היו צריכים לשאול בצורה כזו וכזו. מוסכם. על כל פנים, התשובה הארוכה של התוספות, עונה גם על השאלה הזו. הבחור נירעש. כזו גאונות, ואופקים חדשים נפתחו לו. החזון איש ממש הודה לו על שאלתו, והוא שב לישיבה. פתח את הגמרא לשנן את מה ששמע, ונוכח שבחפזונו לא דייק בדברי התוספות, והם אמנם שואלים בנוסח שהציע החזון איש. אלא שבעדינותו, ומשום שחש על כבודו, לא אמר: "ניתי ספר ונחזה", ולא העמידו על טעותו, אלא נקט באופן מחוכם בקנין תורה של "מעמידו על אמת" (אבות פ"ו מ"ו)!

ושיבח את התשובה והרחיב בה, והכביר דוגמאות וחילק ביניהן והיו הדברים מאירים ושמחים. שאל נער נוסף, והתשובה קלחה. ומה אם יהיה המקרה שונה במקצת, שאל, חומר למחשבה. והאמת, התשובה מדויקת מדברי התוספות. הבה נשמע, אמר לתלמיד החדש.

אפשר היה לחתוך את השקט בסכין

אפשר היה לחתוך את השקט בסכין. הבחור ישב נבוך, לא ידע מה קא אמרי רבנן. והחזון איש מבהיר: הנה, אמרנו כך וכך. אם נוסף עוד פרט, הרי ישתנה המבט -

שום מבט לא השתנה, נשאר זגוגי כשהיה. החזון איש קלט שיש כאן בעיה. בנימה אבהית אמר בעצמו את התשובה, סיכם את העניין, מבלי להתיק מבטו מעיני הבחור. כשסיים, אמר: "תביא בקשה מסכת קידושין". הבחור קם, ניגש לארון והביא את המסכת. "בוא שב נא ליד" זז, פינו לו מקום.

החזון איש פתח בדף ל' עמוד ב' והקריא, כשהוא מסביר משפט אחרי משפט: "תנו רבנן", חכמים למדו, "ושמתם", בקריאת שמע נצטוונו על לימוד התורה, "ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם" (דברים יא, יח). הגמרא דורשת לשון נוטריקון: "סם תם", היינו רפואה מושלמת, "נמשלה תורה כסם חיים. משל לאדם שהיכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטייה על מכתו. ואמר לו: בני, כל זמן שהרטייה הזו על מכתך אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בחמין בין בצונן, ואין אתה מתירא. ואם אתה מעבירה, הרי הוא מעלה מוגלה. כך הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין. ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו, שנאמר: "הלוא אם תיטיב, שאת" (בראשית ד, ז) [פרש רש"י: אם תעסוק בתורה שנקראה "לקח טוב" (משלי ד, ב), תתנשא על יצרך]. ואם אין אתם עוסקים בתורה אתם נמסרים בידו, שנאמר (בראשית ד, ז) "לפתח חטאת רבץ". ולא עוד, אלא שכל משאו ומתנו [של היצר הרע] בך, שנאמר (שם) ואלך תשוקתו". ואם אתה רוצה אתה מושל בו, שנאמר (שם) "ואתה תמשל בו" -

קרא, והסביר, באופן מתוק מדבש ונופת צופים. כשסיים, קירב את הגמרא הפתוחה אל הנער. "הבנת", שאל ברוך. הנער הנהן בראשו. "אז תחזור, בבקשה", והצביע על תחילת הקטע. והנער, כאילו למדו בחברותא, כאילו אין כאן מנהל, וחברים, רק הוא והחזון איש, והעיניים המאירות, והחום הקורן. קרא, והסביר, והחזון איש אינו גורע ממנו עיניו. והעיניים מדברות, מתפעלות, מדרבנות, תומכות, אוהבות, מביעות אימון, מעודדות. סיים לקרוא את הקטע, והחזון איש יצא מגדרו: "לא יאומן! פעם אחת שמעת, וכזה קטע ארוך, וכבר חזרת בכזו רהיטות! מובטחני בך שתהיה לגדול בישראל!" אח, כמה קרנו פניו! כמה עלתה קרנו בעיני בני כיתתו!

חלפו כמה שנים. כידוע, מתחילים את ההקפות בישיבת פוניבז' לאחר סעודת החג בליל שמחת תורה. בני ברק היתה אז עיירה קטנה, והרב רזנשטיין עלה להיכל הישיבה לשמוח עם תלמידיה בשמחת התורה. יש קהילות בהן מוכרים אמירת פסוק: "אתה הראת" שלפני ההקפות בסכומי כסף נכבדים לצרכי מצווה או

לקופת הקהילה. בישיבה, מוכרים את הפסוקים בדפי גמרא אותם מתחייבים הזוכים ללמוד בשנה הקרובה בנוסף לסדרי הישיבה. פתחו במאה ועלה למאתיים לשלוש מאות וארבע מאות. "חמש מאות" קרא בחור, וזכה. שמו הוכרו, נשמע מוכר. נקרא לעלות ולומר פסוקו והרב רזנשטיין נרעש: אכן, הבחור ההוא, מילדי טהרן. לא יכול להיות. הרי לא ידע צורתא דשמעתא, לא היה לו סיכוי לשרוד בישיבה קטנה בלי התמיכה שהמנהל ארגן עבורו בתלמוד תורה. איך הגיע לפניבז', שאלה אחת. ואיך הרהיב לקבל על עצמו לימוד חמש מאות דפי גמרא, בנוסף לסדרי הישיבה!

המילים נעתקו מפי הרב רזנשטיין

"חייב אדם להקביל פני רבו ברגל" והרב רזנשטיין עלה למחרת לבית החזון איש. שאל: הרב זוכר אותו מאורע? וודאי, איך אפשר לשכוח.

ובכן, אמש ראיתי את הבחור בפוניבז', וקנה אמירת "אתה הראת" בחמש מאות דפי גמרא. היאומן!?

אמר החזון איש: בערב החג שלח הרב מפוניבז', שרצונו להיוועד עימי באיסרו חג. אשתדל לברר את העניין.

למחרת היום הגיע אחד מתלמידי החזון איש, הודיע שנשלח לקראו. הרב רזנשטיין מיהר לבוא והחזון איש אמר: שאלתי את הרב מפוניבז'. שמע את שם הבחור, והכביר בשבחו: לא פסיק פומיה מגירסה, וכבוד סוד שאינו מאבד טיפה. חמש מאות דף, מלתא זוטרתא זוטרתא לגביו!

המילים נעתקו מפי הרב רזנשטיין. הלא הבחור לא ידע מאומה! שאל החזון איש: "הזוכר אתה איזה דף למדנו?" וודאי, וכי אפשר לשכוח? קידושין דף ל עמוד ב'.

"ובכן, באותו עמוד כתוב שבדברי תורה נמשלו לאש, שנאמר: "הלא כה דברי כאש נאום ד', וכפטיש יפוצץ סלע" (ירמיה כג, כט). טבע האש, לשנות לשרוף ולאכל. "היחתה איש אש בחיקו, ובגדיו לא תישרפנה" (משלי ו, כז). הבחור קרא קטע גמרא ונפשו הזדככה וליבו נפתח. יש בגמרא קדושה מייוחדת, "הוא יפתח ליבנו - בתורתו", על ידי תורתו! "וישם בליבנו" על ידה "אהבתו ויראתו". הבחור קרא דברי הגמרא, והיה לאדם אחר! ומי יודע - הוסיף החזון איש - אם התנאים הקדושים שגרסו ברייתא זו לא כיוונו אליו ברוח קדשם!

והסיפור לא הסתיים. הרב רזנשטיין סיפר, שכעבור כמה שנים נקלע לישיבה, וראה שנושאים ונותנים ומפלפלים בדברי אחד המחברים האחרונים. התעניין, וראה שהמחבר הוא אותו נער מניצולי טהרן. סיפרו שהקים בית נאמן והוא מרביץ תורה בישיבה נודעת ומחבר ספרים בהיקף בקיאות ועומק עיון ובהירות עצומה, והם אבן יסוד בלימוד הסוגיה. במשך השנים חיבר סדרת ספרים על כל המסכתות הישיבתיות, ויש לו תלמידים אין ספור מפיו ומפי כתבו.

רק לחשוב - אמר לי הרב רזנשטיין - רק לחשוב מה היה, לו היה החזון איש מתעלם ממנו במבחן! לא לעג ודחיה, חלילה וחס. רק השלמה עם אי ידיעתו, וחוסר התייחסות!

(מתוך ספר "מקרבן לתורה" הגדה של פסח)

ישנו מגיד שיעור מפורסם ששומעים אותו אלפי בחורים ואברכים מדי יום. לאחר ששמעתי מספר שיעורים שלו הבנתי את סוד ההצלחה שלו. הוא מתחיל את השיעור בא' ב' של הסוגיא, מבאר בקצרה ובבהירות את דברי הגמרא רש"י ותוס', לאחר מכן את קושיות הראשונים ומראה איך כל קושיא עולה מתוך דברי הגמרא

הגאון רבי יצחק ולדומירסקי שליט"א ראש הקיבוץ בישיבת "נתיבות חכמה", על הדרך לרכוש את שמחת וחדוות הלימוד והדרכה ישרה למוסרי התורה

מאת: אלעזר גולדברג

בחורי ישיבות העמלים בתורה בישיבות הקדושות, נתקלים לא אחת בקושי, הם אינם יודעים כיצד יוכלו ליהנות מהלימוד ולשמוח בו. חיסרון הגישמאק והטעם הערב של התורה גורם להם רפיון גדול. בשיחה מיוחדת עם הגאון רבי יצחק ולדומירסקי שליט"א המכיר היטב את הבעיה המורכבת מכל צדדיה, בהיותו עוסק בשדה החינוך כבר עשרות שנים וכעת משמש בקודש כ'ראש הקיבוץ' בישיבת "נתיבות חכמה" וולפסון, זכינו לשמוע דברי חכמה ועצה על הדרכים המובילות אל בית השם - לרכוש את שמחת וחדוות הלימוד והדרכה ישרה למוסרי התורה על דרכי הקניית דברי תורה לתלמידים באופן שיכניס בהם את הגישמאק הטבעי שיש ללומדים בדרך הישרה.

"נתחיל אולי עם בחורים בוגרים יותר, בני ה'קיבוץ' - לאחר שעברו שלושת השנים הראשונות בישיבה, בחורים אלה נתקלים פעמים רבות בקושי של רפיון מחמת חסרון הגישמאק ומאחר שכבר אינם שומעים שיעורים יומיים כי אם 'חברות' ו'שיעורים כלליים' אחת לתקופה, הם צריכים הדרכה.

הדבר גורם שמרוב 'מבול' הידיעות, הקושיות, הסברות והביאורים השונים, הלומד אינו מוצא את ידיו ורגליו

בחורים אלו צריכים לדעת כיצד לגשת ללימוד סוגיא בדרך עצמאית, באופן שהגמרא ומפרשיה יהיו נהירים וברורים להם היטב. אחת המורכבויות שעומדות בפני בחור ישיבה בדור שלנו, הוא ריבוי ספרי המפרשים על כל סוגיא. בעשרות השנים האחרונות נדפסו ספרי 'מראי מקומות' בהם מובאים כלל דברי המפרשים בסוגיות הנלמדות בישיבות. הדבר גורם שמרוב 'מבול' הידיעות, הקושיות, הסברות והביאורים השונים, הלומד אינו מוצא את ידיו ורגליו בהבנה ברורה של הגמרא, מרוב עצים הוא אינו רואה את היער... מה שגורם בסופו של דבר לאבד את הטעם בלימוד, כי כאמור - כאשר אין הישג ממשי בהבנה, גם תחושות הסיפוק והשמחה מתרחקות."

לכן עצתי היא, שלאחר לימוד הגמרא רש"י ותוספות יחד עם דברי הראשונים היסודיים, להיצמד בכל סוגיא לדבריו של אחד מהמפרשים האחרונים שמבאר אותה בהרחבה וללמוד לפי ביאורו ושיטתו מתחילה ועד סוף ותוך כדי לימוד דבריו לנסות להתחבר לשיטה - לסכם בראש את הדברים בשפה של ימינו, איך הלומד היה מבאר את הדברים אילו היה כותב אותם בעצמו. בדרך זו מגיעה הבנה ברורה הרבה יותר ויחד איתה גם השמחה והמתקנות. כמוכן שאחר כך אפשר לעיין בעוד מפרשים, אך היסוד של ההבנה צריך להיות לפי שיטת מפרש אחד אליו יתחבר הלומד תחילה.

סיפר לי פעם תלמיד של הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל, שבבחרותו הוא פגש תלמיד של הגאון רבי ברוך בער לייבוביץ' זצ"ל ושניהם דיברו בלימוד והתווכחו ב'קולות וברקים' במשך שעה ארוכה באיזו דרך הסוגיא מתלבנת ומתבארת טוב יותר, האם בדרך של רבי שמעון או בשיטת רבי ברוך בער. הדברים בערו בעצמותיהם עד כדי כך שהחלו לדחוף פיזית זה את זה... כזה להט בתורה מגיע בעקבות חיבור מוחלט לשיטה מסוימת בהבנת הסוגיות. כל אחד מהם היה

שיעור לא הבין את צורכי התלמיד וכל רצונו היה 'לדחוף חומר' ככל שהוא יודע.

'שיעור יומי', בניגוד ל'שיעור כללי', אמור להביא את התלמידים בשערי הסוגיא, להכניס אותם אל ההבנה הפשוטה בגפ"ת, עד שהדברים יהיו מסודרים אצלם ורק לאחר מכן להוסיף דרכים שונות בעיון והעמקה. ישנו מגיד שיעור מפורסם ששומעים אותו אלפי בחורים ואברכים מדי יום. לאחר ששמעתי מספר שיעורים שלו הבנתי את סוד ההצלחה שלו, הוא מתחיל את השיעור בא' ב' של הסוגיא, מבאר בקצרה אך בבהירות נפלאה את דברי הגמרא רש"י ותוספות, לאחר מכן מזכיר את קושיות הראשונים ומראה איך כל קושיא עולה מתוך דברי הגמרא וכך נמשך השיעור בצורה מרתקת. בדרך זו כל השומעים מתחברים לדברים, כי אין מדברים שם 'סברות מהשרוול' כי אם בדברי אלוקים חיים, מסודרים ונהירים לכל.

ונסיים בהדרכה ובעצה טובה לבחורי ישיבה גדולה

ונסיים בהדרכה ובעצה טובה לבחורי ישיבה גדולה בשלושת השנים הראשונות בישיבה, בשנים בהם נאמרים שיעורים יומיים. בשנים הללו מומלץ מאוד לכל בחור להיצמד לנאמר בשיעור היומי. לעיתים כאשר בחור מסיים את ה'ישיבה קטנה' בה מסרו שיעורים ארוכים במשך מספר שעות כל יום וכעת הוא עולה ל'ישיבה גדולה' בה נמסרים שיעורים קצרים הרבה יותר, הוא חש בעצמאות יתר, כביכול הוא אינו צריך יותר לשמוע שיעורים, כי אם ללמוד ולהבין לבדו את סוגיות הגמרא. הדבר גורם לכך שהוא אינו מביין את הגמרא היטב, מה שגורם למבוכה ובלבול אשר מפריעים מאוד לתחושת הסיפוק, כי אין לאותו בחור שום דבר שמחזיק בידו בצורה ברורה. "לכן טוב יעשה כל בחור בגילאים אלו, אם יפנים, שהשיעורים נועדו על מנת לעזור לו ולא להפריעו ולהקטין אותו. אילו ייקח על עצמו את האתגר להתחבר לשיעורים הנמסרים בישיבה, לסכם היטב את הנאמר בהם ולאחר מכן, בשעות הסדרים, יעמול על מציאת זווית ההבנה האישית שלו במהלך הסוגיא, ירוויח את ההבנה הבסיסית בדברי הגמרא. בדרך זו הוא ידע כיצד להתייחס לקושיא שנשאלה בגמרא או בדברי הראשונים ומה הדרכים שניתן ליישבה עם סברא ישראלית ויתאפשר לו לאחר מכן להעמיק בעיון ולהעמיד כל סוגיא על בוריה, מה שיביא את חשקת התורה אל ליבו, כי הסיפוק והשמחה מגיעים לאחר שמגיעה תחושת ההשגה וההצלחה!

מחובר לשיטת רבו עד שלא היה אצלו מקום להבנה אחרת! וכי יש ספק או פקפוק בכך שכל אחד מהם היה שש ושמח בלימודו? לסיכומם של דברים: ההנאה והגישה מאק מגיעים אל הלב בעקבות עשיית סדר בדרך הלימוד ובלמוד שיטתי המביא להבנה ברורה - בתחילה לשמיעת השיעורים ממגידי השיעורים ולאחר מכן בלימוד עצמי בשנות ה'קיבוץ'.

• ישנם מגידי שיעורים שחלק מהתלמידים אינם 'מחוברים' לשיעור, אינם קשובים ולא משתתפים. מה העצה בדרכי מסירת השיעורים, שתחבר ותרסק את כלל התלמידים לדברים הנאמרים, מה שיוליד לבסוף את ההבנה וקבלת מתיקות התורה?

ראשית - נפוץ היום לעשות שיעורים ארוכים. אצלנו בישיבת "נתיבות חכמה" נקבע שאורך השיעורים יהיה ארבעים וחמש עד חמישים דקות בלבד, בדרך זו הבחורים מסוגלים להתרכז היטב. שנית - על מנת שבחור שנכנס לשיעור יתחבר לדברים, צריך המגיד שיעור להכין עצמו טרם השיעור. שיעור שנמסר ב'ספונטניות' ללא הכנה טובה מראש, נידון לכישלון! גם כאשר מכינים את השיעור, צריך לברור ולהחליט מה לומר ומה מצוה שלא לומר. דבר שברור ומובן היטב למוסר השיעור - יאמרנו. אך מאידך, כל דבר שאינו ברור לו לגמרי, עליו להימנע ולא לאומרו. גם אם חפץ להעביר קושי שנתקל בו בסוגיא, צריך להיזהר מאוד באופן אמירתו, כי אם למגיד שיעור הקושי ברור, התלמידים בחלקם עלולים להבין את הדברים אחרת, מה שייצור אצלם בלבול ומבוכה. על מנת להעביר חוסר בהירות לתלמידים צריכים להיות 'בעלי אומנות' ולא כולם ניחננו בכישרון כזה בדור שלנו...

סיפר לי פעם תלמיד, שלפני שנכנס לשיעור הסוגיא ברורה לו, ואילו לאחר שיוצא מן השיעור הכל נעשה מבולבל...

דבר נוסף שכל מגיד שיעור צריך להתעטר בו, הוא גישה חיובית ורצון לעזור ולהביא תועלת לתלמידים. אסור שיכנס בלב המלמד הרצון שישמעו עד כמה הוא תלמיד חכם, אלא כל רצונו וחפצו יהיה, להשלים את חיסרון ההבנה של התלמידים. סיפר לי פעם תלמיד, שלפני שנכנס לשיעור הסוגיא ברורה לו, ואילו לאחר שיוצא מן השיעור הכל נעשה מבולבל... התברר שהדבר נבע מכך שהמגיד

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

נכנס גיסי שוב לרבי חיים ואמר לו כי הוא מבקש ברכה לזכות לעוד ילד. הוא הוסיף ואמר כי הוא ממשיך להבדיל על היין, ואז רבי חיים עצר אותו ואמר: "זה יין של גויה". גיסי היה המום מהתשובה, וביקש מנכדו של רבי חיים שיאמר לסבו כי הוא מבדיל על יין. ושוב ענה לו רבי חיים: "זה יין של גויה"

דברי מישרים בראי הפרשה, מאת הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה'

מרן רבי חיים קנייבסקי זצ"ל וסיפר לו כי הוא ממתין שנים כה רבות לזכות לפרי בטן. רבי חיים אמר לו - כפי שאמר לרבים אחרים - כי בחז"ל מבואר שהמבדיל על היין זוכה לבנים זכרים. 'על היין' דווקא ולא על מיץ ענבים, ואם הוא יבדיל על יין, יזכה לבן זכר. ואכן, הוא החל לעשות כן, ולאחר תקופה לא ארוכה, נושע בפרי בטן. כאשר מלאו לילד שנתיים ימים בערך, נכנס גיסי שוב לרבי חיים ואמר לו כי אשתו כבר אינה צעירה, ולכן הוא מבקש ברכה לזכות לעוד ילד. הוא הוסיף ואמר כי הוא ממשיך להבדיל על היין, ואז רבי חיים עצר אותו ואמר: "זה יין של גויה".

גיסי היה המום מהתשובה, וסבר כי רבי חיים לא שמע היטב את דבריו, לכן ביקש מנכדו של רבי חיים שיאמר לסבו כי הוא מבדיל על יין. ושוב ענה לו רבי חיים: "זה יין של גויה".

גיסי ראה שכלתה אליו הרעה וקם ללכת. כאשר כבר עמד ליד הפתח קרא לעברו רבי חיים פעם נוספת: "תיזהר מהיין של הגויה". או אז הוא הבין שיש דברים בגו.

הוא התקשר אל אשתו ושאל אותה האם העוזרת הגויה המנקה את הבית, נוגעת במדף של היינות ואשתו השיבה בחיוב, שהיא אכן מנקה כל שבוע את המדף של היינות ואגב כך מזיזה את בקבוקי

בפרשת יציאת מצרים ישנה נקודה חשובה לכל יהודי, ובעיקר לצעירים, ומי שיוצא עם המטען הזה, יש לו כלי חזק להתקדם בחיים.

המכה האחרונה שאחריה הורה פרעה לבני ישראל לצאת ממצרים, היא מכת בכורות. רגילים אנו לחשוב כי זו היתה המכה הקשה ביותר שהוכו בה המצרים, ועל כן פרעה 'נכנע' לדרישות משה רבינו והסכים לכך שבני ישראל יצאו ממצרים. אבל אם נתבונן במכות האחרות, נראה שהן לא היו פחות קשות.

נקח, למשל, את מכת ערוב. ברחבי מצרים הסתובבו חיות טורפות, וקשה להאמין שכאשר האריה הרעב ראה מצרי, הוא נשאר ללקק את הלשון... ואכן כך רואים אנו במדרשים, כי בכל מכה ומכה הוכו המצרים בצורה קשה ביותר. כך היה בדבר ובשחין ובברד, שם כל מי שיצא מפתח ביתו הוכה על ידי הברד. היו מכות בהן נכחדו מצרים רבים, ומכת בכורות לא היתה בהכרח המכה הפיזית הקשה ביותר מכל המכות האחרות. ועם כל זה, השי"ת בחר להוציא את עם ישראל ממצרים בכוח מכת בכורות.

מה היה המיוחד במכה זו, שהיא נבחרה להיות המכה האחרונה שאחריה יצאו בני ישראל ממצרים?

ה"אור החיים" הקדוש מעלה שאלה זו ומוסיף ושואל שאלה נוספת. התורה מספרת: "וְהָיָה כָּל בְּכוֹר פְּאָרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר פְּרִעָה הַיֵּשֶׁב עַל פְּסָאוֹ עַד בְּכוֹר הַשְּׂבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה". היינו, מלבד בני ישראל שהיו משועבדים למצרים, היו עוד שבויים במצרים מעמים אחרים, וגם הבכורים שלהם מתו. ולכאורה, מה קשורים אותם עמים למכות מצרים? הרי לבני ישראל היתה בעיה עם העם המצרי ששעבדו אותם, ואילו בני העמים האחרים היו שבויים כמו בני ישראל, ולא היתה כל סיבה שהם ימותו, ומה זה קשור אלינו?

טמון כאן - אומר ה"אור החיים" הקדוש - סוד גדול המבואר בזוהר הקדוש, והוא: "זה לעומת זה עשה אלוקים", כוחות הקדושה מול כוחות הטומאה.

יודעים אנו על מעלתם של גדולי ישראל, היכולים לחולל פלאות בכוח תפילתם וברכתם. זכיתי בימי חיי להיכנס לגדולי ישראל וראיתי שם דברים שאין ביכולתי לתאר. אספר סיפור אחד:

יש לי גיס שחיכה שמונה עשרה שנה להתברך בילד. הוא נכנס אל

היין, אבל אין בזה כל בעיה, כיוון שהינות הללו מפוסטרים. עכשיו בואו ונבהיר את הדברים. כל יין, כמו חלב, עובר תהליך של פסטור, שהוא הרתחה בטמפרטורה מסוימת, כדי להמית חיידקים שלא יזיקו ליין. ההלכה קובעת כי אף שגוי הנוגע ביין יש גזירה של 'סתם יינם' והיין נאסר בשתייה, אבל אם היין מבושל - אין איסור, כי הגויים לא ניסכו יין מבושל. ואכן יש מי שמקפידים שכל יין שנכנס לביתם הם מרת'חים אותו, כדי שלא ייאסר בנגיעה של גוי [או יהודי מחלל שבת]. נחלקו הפוסקים באשר לפסטור, האם הוא נחשב כבישול, כי בפסטור אמנם מרת'חים את היין כדי להמית את החיידקים, אך אין מדובר בבישול מלא. דעת החזון איש היא, שאין זה נקרא בישול ועל כן אם גוי נוגע ביין שעבר פסטור, הוא אוסר אותו בשתייה. רבי חיים, שסובר כדעת החזון איש, ראה בעיני רוחו, כי היין עליו עושה גיסי הבדלה הוא 'יין של גויה', ועל כן אין זה נחשב קידוש על היין!

זהו מבט עיניהם של גדולי ישראל, אשר יכולים בכוח ברכתם להוריד שפע מכוחות הקדושה.

אומר הזוהר הקדוש, כי זה לעומת זה עשה אלוקים. כיוון שהעולם בנוי על בחירה, לכן כשם שיש לכוחות הקדושה את האפשרות לחולל פלאים, כך ניתן כח זה גם לכוחות הטומאה. אם הקב"ה ייתן כוח רק לקדושה לחולל פלאים, זה עלול לשלול את הבחירה מהאדם, בראותו את פלאי הקדושה. לכן נתן השי"ת גם לכוחות הטומאה את היכולת לחולל פלאים, ואכן יש גויים הרואים עתידות, קוראים בקלפים ובקפה, ועוד מיני כוחות טומאה בהם הם משתמשים כדי לחולל דברים לא טבעיים.

ממשיך ה"אור החיים" הקדוש ואומר: כשם שישנה מעלת בכור צד הקדושה, כך יש מעלת בכור גם בצד הטומאה. המצרים ידעו להשתמש בכוחות הטומאה, גם בכוח הזה הנקרא 'בכור'. לפני שהשי"ת הוציא את בני ישראל ממצרים, היה עליו לנתק אותם מלהחשיב את מעלת הבכורה אצל המצרים, כדי שיכירו במעלת הבכורה שלהם כלפי הקב"ה. לכן מכת בכורות בה הוכו בכורי מצרים, היתה המכה האחרונה שרק אחריה יכלו בני ישראל לצאת ממצרים.

אנחנו יודעים שיש בעולם כשמונה מיליארד בני אדם, אך רק כלל ישראל הם בניו בכוריו של הבורא. בארץ ישראל יש כשבעה מיליון יהודים ועוד כפול מזה ברחבי העולם, אבל לבורא העולם יש קבוצה מצומצמת של ילדים בכורים, אלו הם בני התורה. לבורא העולם כואב על ילדיו שהתרחקו ממנו, כי סוף כל סוף גם הם ילדיו, אבל הוא שמח באותה קבוצה מצומצמת שהם בניו בכוריו של הקב"ה.

באחת הפעמים שטס, כשהמטוס המריא מסינגפור לאוסטרליה

סיפר הג"ר ניסן גולדברג שליט"א מרבני ישיבת "אור ישראל": פעם בשנה הוא טס לאוסטרליה לאסוף כסף לשיבה. לאוסטרליה אין טיסות ישירות מארץ ישראל, בדרך כלל טסים מישראל לגרמניה,

משם לסינגפור ומשם לאוסטרליה.

באחת הפעמים שטס, כשהמטוס המריא מסינגפור לאוסטרליה, התיישבו לידו שני גוים, שנראו פינים או סינים. הם ישבו ודיברו ביניהם והוא ראה שהם נורא מתחבטים. לאחר כמה דקות פנו אליו ושאלוהו באנגלית: "אתה יהודי?" הוא אמר להם שכן, והם התחילו להתרגש. ואז שאל אותו אחד מהם: "תאמר לי, האם מותר לנו לנגוע בך?" הרב גולדברג הינו טיפוס חביב מאוד, והוא אמר להם שימתינו מעט. הוא התרומם, פתח את המקום בו מניחים את החפצים, הוריד משם את הפראק, לבש אותו ואז אמר להם שכעת הם יכולים לנגוע בו. הם התרוממו, נגעו בהתרגשות רבה ולא גמרו להודות לו על כך שאיפשר להם לגעת ביהודי...

אנחנו אולי צוחקים מהסיפור, אבל צריך לדעת שזו האמת. כך צריך להיות! כאשר גוי זוכה לנגוע ביהודי, הוא צריך להיות מאושר, כי הוא נוגע בבנו-בכורו של השי"ת. אין כאן 'המלצה' לגבות כסף עבור נגיעה בנו... אלא רק שנדע להעריך את עצמנו. הקב"ה אומר לנו כי אנו בניו, הוא ירד אלינו כדי למסור לנו את תורתו, ועלינו לדעת להעריך את מעלתנו כיהודים.

אם הגויים מבינים מהו יהודי, מדוע שאנחנו לא נבין זאת?

בורא העולם קורא לנו 'עם סגולה'. הוא בחר בנו ובגללנו הוא ברא את העולם, אלא שאנחנו לא מספיק חדורים בהכרה במעלתנו. לכן הקב"ה מעביר לנו את המסר העיקרי באומרו: "בני בכורי ישראל", כדי שנבין כי לזכות למעלה זו, דורש הדבר מאיתנו מאמץ, אבל הכל כדאי.

"אני זיכיתי את העולם ברבי חיים קניבסקי!"

אמרה לי פעם הרבנית קניבסקי ע"ה: בעלי לא עשה בבית מאומה. הוא לא ידע לעשות לעצמו אפילו כוס תה. באומרה זאת היו עיניה נוצצות מאושר באומרה: "אני זיכיתי את העולם ברבי חיים קניבסקי!"

דיברתי פעם עם הרבנית מרת אסתר גניחובסקי ע"ה, אשת רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, שהיה גאון הגאונים. אמרתי לה שהוזמנתי לדבר באחד הסמינרים, על הקשיים שיש בתחילת הדרך, לגדל בית של תורה, וביקשתי ממנה שתספר לי על הקשיים שהיו לה בתחילה הדרך.

היא השיבה לי: "צר לי 'לאכזב' אותך, אבל מעולם לא היו לי קשיים. נכון שהיו שנים שלא עבדתי ובעלי היה מקבל רק את המלגה מהכולל, אבל לא חשתי כל קושי כי הייתי מאושרת שבעלי יכול לשבת ולעסוק בתורה. לאחר תקופה הוא החל לומר שיעורים בישיבת טשעבין בירושלים, והיה חוזר פעמיים בשבוע הביתה. הייתי אז אשה צעירה, אבל לא חשתי כל קושי. מדי יום הוא היה מתקשר הביתה ומתעניין לשלומי, ובכך היה לי די. אני הייתי הולכת לשמחות משפחתיות ויושבת זמן ממושך, ואילו הוא היה מגיע לדקות ספורות וחוזר לתלמודו. מעולם לא יצאנו יחד לאירוע, ולא חשתי בכך כל חיסרון".

רק לחשוב על כך, שאשה צעירה לא יוצאת עם בעלה לאירועים

באותו מעמד קיבל הבחור על עצמו להקפיד להגיע בזמן לתפילה בישיבה. הוא בדק ומצא שיש אוטובוס שיוצא רבע שעה מוקדם יותר מאזור מגוריו לכיוון הישיבה שלו. ימים אחדים לאחר מכן אירע הפיגוע הקשה ביציאה מירושלים, בדיוק בזמן שבו הוא היה הוצה את הכביש הסמוך, ויורד לתחנה זו. אבל הבחור שלנו כבר ישב לו בבטחה על האוטובוס הנוסע לישיבה שלו, משום שהוא הקדים את היציאה מהבית ברבע שעה...

מגיד המישרים הגאון הרב יעקב שיש שליט"א על עבדי ד' ומה יוצא לנו למעשה מהפרשות הללו

הגאון רבי שלמה ברודא זצ"ל, היה מספר משמו של המשגיח הגאון רבי יחזקאל לווינסטיין זצ"ל, שפעם הוא הלך למסור שיחה בישיבת מיר שברוסיה הלבנה, ושם הוא פגש את המשגיח הנודע רבי ירוחם ליבוביץ ממיר.

עצר אותו רבי ירוחם ושאל אותו, אמור לי, מה יוצא לנו למעשה מהפרשות הללו של חומש שמות. שעבוד מצרים, המכות וגאולת מצרים. איך אנחנו לוקחים את זה למעשה, לעבודה הרוחנית שלנו? השיב לו רבי חזק'ל על פי דרכו שיש לנו שלושה לימודים עיקריים מירידת מצרים והמסתעף: אמונה במציאות ה', 'השגחה פרטית' ו'אין עוד מלבדו'.

השיב לו רבי ירוחם נכון, אנחנו באמת לומדים את שלושת היסודות הללו מהסיפור של מצרים. אלו הם יסודות חשובים ויקרים בהשקפה, אבל ה'למעשה' שאנחנו לומדים מיציאת מצרים הוא שנעשינו עבדי ה'! אנחנו יותר לא עבדי פרעה אלא עבדי ה', וזה דבר שעושים אותו 'למעשה'!

כי הרי גם אם השתחררנו משעבוד מצרים, יש שעבודים אחרים. גם היום אנחנו משועבדים לכל מיני אנשים והרגלים ואתגרים וקשיים. יש לנו צר ומציק, פעם זה חמאס ופעם חיזבאללה. יש לנו עול כבד של פרנסה, אבוי לו למי שלא ידאג לפרנסתו, הוא יישאר ללא קורת גג, ערום ויחף. כולנו משועבדים לתשלומי המשכנתא בבנקים, ב'עבודות מודרנית' שאי אפשר לברוח מפניה.

ואם כן, מה לנו כי נחגוג את השחרור משעבוד מצרים? אז אנחנו לא עבדי פרעה. נו אז מה? הרי חז"ל הקדושים כבר אומרים 'אכת' עבדי אחשוורוש אנן'. אנחנו עבדים של אחשוורוש, או של מישהו אחר. מה זה משנה איך קוראים לו? מה זה משנה אם מדובר במלך שהוא שליט יחיד או באיזה תאגיד ענק שאנחנו צריכים לעבוד יומם ולילה כדי לשלם לו את החובות שלנו?

אבל היציאה ממצרים הוא לא רק שחרור משעבוד פרעה, הסביר רבי ירוחם. זה ההפיכה להיות עבדי ה'! זה עיקר העיקרים של גלות מצרים וגאולת מצרים.

ומקרא מלא דיבר הכתוב: "בהוציאך את העם ממצרים, תעבדון את

האלוקים על ההר הזה", ואומר: "כי לי בני ישראל עבדים", וביאר חז"ל הקדושים: "עבדי הם ולא עבדים לעבדים".

ואת זה, אנחנו יכולים לעשות גם כשאנו עבדי אחשוורוש. גם כשאנחנו נרדפים על ידי היטלר ימ"ש, וגם כשאנחנו מתמודדים עם מתקפות טרור ומלחמות קשות בדרום ובצפון. כל ההתמודדות עם האיזמים הללו, לא מורידה כחוט השערה מעובדת היותנו עבדי ה'.

סיפר לי יהודי שהתארח בליל הסדר בבית מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

סיפר לי יהודי שהתארח בליל הסדר בבית מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. כשהגיעו לקטע שבו הבן הרשע מדבר בזלזול ובחוסר כבוד, "מה העבודה הזאת לכם - לכם ולא לוי", אמר הרב אלישיב, אני לא מבין! משהו פה לא מסתדר!

הרי התורה הקדושה מעידה "וְעֲנֵתָהּ הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זְרָעוֹ". כיצד ייתכן שהבן הרשע שכח את התורה ולא מבין מה העבודה הזאת לכם. איך ייתכן שהוא מבעט בתורה

הקדושה לאחר שהתורה עצמה העידה שהתורה לא תישכח מפי זרעו של עם ישראל?

אלא, אמר הרב אלישיב, התשובה לשאלה הזאת כתובה בגוף השאלה. מי שידקדק במילות הפסוקים, יבין היטב כיצד אירע דבר כזה שר"ל הבן הפך לרשע.

התורה אומרת "וענתה השירה הזאת", כשיהודי לומד תורה ומקיים את התורה מתוך שמחה ורוממות, כמו 'שירה', שהוא מקיים את מצוות התורה ומפגין את השמחה הפנימית שלו החוצה, כשהילד רואה שהאבא קונה לולב במיטב כספו כמה שיכול, ולא נאנח על כך שזה עלה לו יקר מדי, אלא שש ושמת, וכשהוא מוציא את הלולב מהגרתיק ביום טוב ראשון של סוכות, הוא נראה כמו מישהו שמסתכל בפעם הראשונה על איזה יהלום יקר שהוא קיבל בירושה מהסבא שלו, בשמחה, בהתלהבות... וכך בכל מצוה ומצווה האבא מלא בשמחה על זכייתו, בכזה מקרה, התורה לא תישכח מפי זרעו! הילדים יקלטו ויבינו היטב שאין גדולה כתורה, אין דבר שיכול לשמח אדם יותר מפיקודי ה' וממשפטי ה'.

אבל כשקיום המצוות הופך מ'שירה' ל'עבודה', והאבא נאנח עוד לפני שהוא מתחיל לחפש את הלולב, כי אין לו כח עכשיו להסתובב בין הדוכנים ולעיין בעלי הלולבים, כשהאבא נראה חסר מצב רוח כשהוא נאלץ לצאת מהבית להתפלל מנחה בציבור, וכשנורא נורא קשה לו לדקדק בהלכות שבת החמורות - הבן שלו מבין היטב את המסר ההפוך, ואז הוא שואל "מה העבודה הזאת לכם?", זאת בהחלט עבודה קשה, למה אתם מתאמצים כל כך? אני עצלן, אני לא רוצה לעבוד קשה!

בגאולת מצרים אנחנו רואים דבר נפלא. לא השתחררנו מהעבדות. בכלל לא. נשארנו עבדים, עבדי ה', ובכל זאת אנחנו שמחים, אנחנו קוראים לזה 'גאולה' ולא 'החלפת בעלות'. ולמה? כי להיות עבד ה', זו החירות הכי גדולה. 'עבד ה' הוא לבד חופשי'.

זה המסר שאנחנו צריכים לקחת איתנו מהפרשיות הללו, לתיקון הפנימי ולהתעלות הרוחנית שלנו. לשמוח בעבודת הזאת שתהיה כמו 'שירה' ולא חלילה כמו 'עבודה'.

ואם בשביל זה צריכים לוותר על טכנולוגיות מסוימות, לו יהי כן! אם בשביל זה אנחנו צריכים לשלם מחירים מסוימים, נעשה את זה בשמחה!

וכדי להשלים את הדברים נביא מאמר נפלא של ה'משך חכמה' על פרשתנו: "וחגותם אותנו חג לה' לדורותיכם חוקת עולם תחגוהו".

אומר ה'משך חכמה', אם החג של פסח הוא חג שלנו, שהשתחררנו מעולו של פרעה, אין פה מקום לחגיגה נצחית בימים אלו. כי אכתי עבדי אחשוורוש אנן. אבל אם זה וחגותם אותנו חג להשם! החג הוא על זה שנהיינו עבדי ה', ממילא 'לדורותיכם חוקת עולם תחגוהו'. זאת חגיגה נצחית, כי בכל דור ודור אנחנו עבדי ה'.

שמעתי באחרונה מעשה נורא עם הגאון רבי משה צדקה שליט"א שמעתי באחרונה מעשה נורא עם הגאון רבי משה צדקה שליט"א, רבה של ישיבת פורת יוסף.

לפני כמה שנים נולד לאחד מתלמידיו של הרב צדקה תינוק שהגידול

שלו היה כרוך באתגר לא פשוט.

ההורים ניסו לקבל על עצמם את האתגר, זה מה שנגזר עליהם משמים ומה להם כי ילנו, אבל זה היה לא קל, וכרוך בקושי פיזי וגם רגשי.

אחרי תקופה של מספר חודשי התמודדות לא קלה, האברך הרגיש שאשתו נמצאת על סף שבירה, וגם הוא עצמו היה מאוד כאוב על מה שקרה להם.

ברגע של קושי נורא, הרים התלמיד טלפון לרבו, ראש הישיבה, ואמר לו רבי, הושיעני כי באו מים עד נפש. אני לא יודע מה לעשות, הבית שלי מתפרק לי בין האצבעות, אני לא מצליח להחזיק מעמד! עוצה לי עצה, מה אני יכול לעשות כדי להתרומם מהמכה הקשה הזאת?

ראש הישיבה שומע אותו ברוב קשב, ואומר לו שהוא צריך לחשוב על זה, לחשוב על רעיון מה עושים כדי לעזור לו להתמודד עם כזה אתגר מורכב.

כעבור ארבע שעות נשמעו דפיקות על הדלת. הוא פותח את הדלת ולא מאמין למראה עיניו. ראש הישיבה הגיע בכבודו ובעצמו, ואומר "אני רוצה לדבר עם הגברת".

הוא התיישב בסלון הבית, ואמר לבעלת הבית דברי כי שומע אנוכי, אני כאן כדי לשמוע, ספרו לי על הקושי והכאב.

היא התחילה לתאר את הקושי, את אי הנעימות, את תחושת הכישלון, האתגר הפיזי והטכני ובעיקר הרגשי.

היא מדברת ומדברת ומדברת, ואז היא אומרת "שהרב יגיד משהו, אני רק מדברת והרב לא אומר מילה...".

ענה לה הרב צדקה, נכון, באתי לשמוע. לא באתי לדבר.

"אבל בכל זאת", טענה בעלת הבית, "אני רוצה שהרב יגיד מה דעתו על מה שאני אומרת. אני צודקת? אני לא צודקת? אולי אני סתם מתרגשת יותר מדי וזה לא כזה נורא...".

אמר לה ראש הישיבה שליט"א: אתם רוצים שאני אומר את דברי? בסדר. יש לי מה לומר!

"יש דברים שאנחנו בוחרים בחיים", אמר ראש הישיבה. "הרבה מאוד דברים נתונים לבחירה שלנו. איך נתנהג, איך נגיב לסיטואציות שונות, איך נעבוד את ה', כמה נקדיש יחס ותשומת לב לסובבים אותנו.

"אבל יש דברים שאנחנו לא בוחרים, אלא אנחנו נבחרים! כשהקב"ה רוצה להוריד נשמה של ילד לעולם, הוא לא נותן לאף אחד את היכולת לבחור את הילד שלו. ההיפך הוא הנכון. הקב"ה בוחר את ההורים המתאימים לדעתו לגידול הילד הספציפי הזה. "אתם לא בחרתם את הילד שקיבלתם, זה לא תלוי בכם בכלל. מי שבחר זה הקב"ה, והוא בחר בכם! אתם הנבחרים!!!"

"אבל זאת יש לדעת", הוסיף הגר"מ צדקה שליט"א, "אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. הקב"ה לא היה בוחר בכם למשימה שהיא למעלה מהכוחות שלכם. אם הוא בחר בכם לאתגר הזה, זה אומר שיש לכם את הכלים לעמוד בו. יש לכם את כל ארגו הכלים הנדרש כדי לעמוד בניסיון. נכון, זה לא קל. זה קשה, אפילו קשה מאוד, אבל

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרו עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

תורמי וזוז כ'ים ללא הגרלה!

מבצע של ארגון 'אחינו' ו'דרשו'.

תורמים לארגון 'אחינו' זרוע החיזוק
של 'דרשו' ומקבלים מתנות ענק!

איך תורמים? בכל עמדות 'נדרים פלוס' או במוקד 'דרשו' 02-5609000

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

38 כרכים כריכה רכה - פורמט כיס
ובנוסף

מנוי לחצי שנה לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות ₪ 456

תרום ₪ 22 לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה ₪ 264

1.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה
ובנוסף

מנוי ל-3 חודשים לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות ₪ 512

תרום ₪ 22 לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה ₪ 308

2.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

19 כרכים כריכה רכה - פורמט רגיל
ובנוסף

מנוי ל-3 חודשים לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות ₪ 386

תרום ₪ 22 לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה ₪ 308

3.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה
ובנוסף

ספר 'המפתח' על המשנה ברורה

סט 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים

מנוי ל-3 חודשים לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות ₪ 638

תרום ₪ 22 לחודש
למשך 18 חודשים
סך כל התרומה ₪ 396

4.

הגאון רבי צבי יחזקאל מיכלזאהן זצ"ל, מביא דבר נפלא בשם גאון ישראל, בעל ה'נודע ביהודה' זצ"ל, רבה של פראג: מידי שנה בליל הסדר, כאשר היו פותחים את הדלת לאליהו הנביא, היה נוהג ה'נודע ביהודה' לצאת החוצה לאחר אמירת 'שפוך חמתך' ללוות את אליהו הנביא עד לרחובה של עיר

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

שהייתה הדלת פתוחה אינני מסוגל לשכוח לעולם - בסלון הבית עמדו סטנדרים בשני טורים ישרים זה מול זה, מסודרים בצורה מופתית. המשגיח הישיש עבר באמצע ותוך כדי הליכה אמר בהתלהבות: "הנה, ממש כך היה נראה קריעת ים־סוף... כך עברו בני ישראל ביבשה בתוך הים..."

אלא שבשלב זה הוא הרגיש בנו, והתבקשנו לסגור את הדלת... לאחר דקות ספורות שמענו שוב את קולו של המשגיח הקורא לנו להיכנס. כשנכנסנו הכל כבר עמד חזרה על מקומו, כאילו לא ארע דבר...

מחזה זה גילה לנו טפח כיצד הייתה נראית עבודתו המופלאה, התמיה, צרופת האמונה של המשגיח רחוק מעין רואים. עד זקנה ושיבה, ללא ליאות, היו כל חייו מקשה אחת של עבודת האמונה, של המחשת יציאת מצרים ונפלאותיו של הקדוש ברוך הוא, ולהחיות את המסר והתכלית של "וידעתם כי אני ה'!"

עצימת עיניים בעת אמירת ייחוד ה'

המשגיח, הגאון הצדיק רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל, היה מתבטא

המשגיח, הגאון הצדיק רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל היה רגיל לספר בהתפעלות, כי בקלם היו אומרים בתפילת שחרית את ברכת 'עזרת אבותינו' במשך עשר דקות תמימות!

זמן מקצב זה, הבהיר המשגיח, לא היה מיועד עבור אותם המאחרים לבוא כדי שיוכלו להצטרף לתפלת שמונה־עשרה עם הציבור. אלא המטרה הייתה שהחניכים יוכלו לומר את המילים מתוך נחת, מתוך התבוננות ויישוב הדעת.

כדי שישבו אל לבם את היסודות המופלאים שנזכרים שם, וטומנים בחובם את כללי יסודות האמונה: "עזרת אבותינו אתה הוא מעולם. מגן ומושיע לבניהם אחריהם בכל דור ודור... אמת, ממצרים גאלתנו, מבית עבדים פדיתנו, כל בכוריהם הרגת, ובכורך גאלת...". המשגיח התבטא פעם: "כאשר ה'שליח ציבור' דפק על העמוד כדי להורות על המשך התפילה, חשתי כאילו נטלו ממני עונג עצום... בהמחשה גשמית הייתי מצייר זאת כאילו הוציאו לי חתיכת בשר מהפה..."

עד כדי כך הייתה תחושת ההנאה שלו בעת אמירת 'עזרת אבותינו'. היא נסכה בו אושר עצום שהזניק ורומם אותו לפסגות!

לפני שנים רבות הגיע מאמריקה דודי, הרב שמואל רוזנהיים זצ"ל, לביקור בארץ הקודש. רבי שמואל היה בנו של מורינו רבי יעקב רוזנהיים זצ"ל, שהוכתר בתואר 'מורינו' על ידי גדולי ישראל, בהסכמת מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל, הודות לפעולותיו הנשגבות.

כשהגענו לבית, שמענו תזוזות כלשהן בפנים

רבי שמואל זכה בצעירותו להימנות על שומעי לקחו של המשגיח, ובהגיעו לביתנו ביקש אם נוכל לומר לו היכן מתגורר המשגיח, כי ברצונו ללכת ולבקרו לאחר שנים רבות שלא נפגשו. אני ואחי כילדים צעירים שמחנו עד מאוד על בקשתו, והצענו להתלוות אליו לבית המשגיח.

כשהגענו לבית שמענו תזוזות כלשהן בפנים, אך כשדפקנו פעם ופעמיים בדלת לא היה מענה. אחי הגאון רבי דוב שליט"א ניסה לפתח את הדלת לבדו, וכשהמשגיח הרגיש בכך אמר בקול: "נא לסגור את הדלת ולהמתין בחוץ".

את המראה המופלא שנגלה למול עינינו באותן שניות ספורות

להוכיח את צדקת דרכו, הוא בטוח בעצמו ואין לו צורך בשום ראיות ואסמכתות לכך. כל המוסיף על האמונה היציבה והאיתנה שלנו רק גורע!"

במשפחתנו מסופר על הסבא

במשפחתנו מסופר על הסבא, הגאון הצדיק רבי שמואל הלל שיינקר זצ"ל, מנקיי הדעת שבירושלים, חתנו של מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל, רבה של ירושלים, שהיה נוהג בכל ליל פסח להתחיל את עריכת הסדר בשאלה נוקבת: מה העניין שהצטוונו לספר את סיפור יציאת מצרים מאב לבן דווקא; ואפילו אם הבן תלמיד חכם גדול והאב עם הארץ, בכל זאת הוא חייב לשאול את אביו 'מה נשתנה' והאב עונה לו כסדר ההגדה?

"המטרה היא", היה אומר רבי שמואל הלל, "להשריש אצל הילדים את האמונה בחוש, שהבן יידע כי לא מספרים כאן סתם סיפורי מתח. כאן מעבירים סיפור העובר אצלנו במסורת מדור לדור, מאב לבן. על ידי הסיפור כעת אנו ממשיכים את המסורת של דור אחר דור ובן אחר בן. לכן צריך שהבן ישאל והאב ישיב לו, כדי להעביר לו את הקבלה הברורה והישירה שקיבל אף הוא מאביו, והוא מאביו בכל הדורות הקודמים מזמן יציאת מצרים ממש."

כך גם כותב מרן ה'חזון איש' זצוק"ל באגרותיו (חלק א אגרת טו) דברים מלוטשים וחדים כתער: "אם כי העקרים של אמונות ודעות המקובלות וקבועות לנו יסודותם בעמק החכמה ומחקר המדעי, אבל הדרך הישרה לפנינו היא ללכת בתום לב, ולהאמין אמונה שלמה ופשוטה. חובתנו להתרחק ממחקר ולאמת בלבבנו את כל העיקרים בפשוטם השגור בפי כל, חכם כהדיוט."

כשחזר לבית, היה אומר לבני

המשפחה והמסובים על שולחנו

הגאון רבי צבי יחזקאל מיכלזאהן זצ"ל בספרו 'דגן תירוש ויצהר' מביא דבר נפלא בשם גאון ישראל, בעל ה'נודע ביהודה' זצוק"ל, רבה של פראג:

מדי שנה בליל הסדר, כאשר היו פותחים את הדלת לאליהו הנביא, היה נוהג ה'נודע ביהודה' לצאת החוצה לאחר אמירת 'שפוך חמתך' ללוות את אליהו הנביא כראוי עד לרחובה של עיר.

כשחזר לבית היה אומר לבני המשפחה והמסובים על שולחנו: "אינני מלווה את אליהו הנביא משום שאני רואה אותו. אני מלווה אותו בגלל שאני מאמין לאבותי שסיפרו לי שהוא בא!..."

הגאון הקדוש בעל ה'חידושי הרי"ם' מגור ז"ע, הוסיף על כך נופך שנון: "סביר להניח שאכן ה'נודע ביהודה' זכה לראות את אליהו הנביא, אבל בכל זאת רצה לחדד לבני הבית כי האמונה המבוססת על מסורת מדור לדור עולה בדרגתה על ראייה בחוש של אליהו הנביא!"

ששלמות האמונה שהאדם אמור לשאוף להגיע אליה היא לחיות את בורא עולם! לנשום את בורא עולם! כשהכוונה היא שההכרה הזאת תהיה בלתי נפרדת מהווייתו ומישותו של האדם, ובעקבותיה מיושמת על ידו בחיי המעשה.

המשגיח היה מעורר, כי הדרך להגיע לזה היא על ידי התבוננות בגבורות ה' שנעשו ביציאת מצרים, ובכך נתן להגיע להכרה מוחלטת שאין צורך לתור אחריה לראיות והוכחות נוספות, ואילו העסוק בחקירה שכלית, ראיות והוכחות - מהווה פגם באמונה התמה, האמונה שהועברה במסורת מדור לדור.

כידוע, לפני קרוב למאתיים שנה נמצאו שבעה עשר עמודי 'פפירוס' מצריים עתיקים, ובהם תיעוד של עשר המכות ויציאת מצרים שנכתבו על ידי אחד מחכמי מצרים בשם 'איפואר', בן התקופה ההיא. בשפה המצרית הוא מתאר כיצד המצרים מצדם חוו את המכות, ואת גודל ההרס והחורבן שנגרמו בעטיין במצרים ועוד.

בשנים המאוחרות יותר פענחו החוקרים את הדפים הללו והשוו את הכתוב בהם עם פסוקי התורה, ומאוד נפעמו להיווכח כיצד תיאורו של החכם המצרי תואם להפליא עם התיאורים הכתובים בתורה. לדוגמה, את מכת דם מתאר המצרי בין היתר כך: "מכות בכל הארץ, דם בכל מקום. האנשים נרתעים מלטעום, בני אנוש צמאים לדם". את מכת בכורות הוא מתאר: "הנהמה נשמעת בכל הארץ מעורבת בקינות. האמנם כן, הקטן והגדול זעקו, הלוואי ואמות".

היו שראו בגילוי המרתק הזה אמצעי שיכול לתת תוקף וחיזוק נוסף לאמתות התורה והאמונה, ולהוציא מלב הספקנים דברים הידועים מכבר. אך הגאון הצדיק רבי יצחק ירוחם בורדיאנסקי שליט"א, משגיח ישיבת 'קול תורה', מספר, כי המשגיח זצ"ל ממש נרעש למשמע הדברים, ולא רצה לשמוע שום תיאור ופרט מה'פפירוס': "שום ראיות מהטבע ומהמדע אינן שוות לאמתות הקבלה שבידינו! התורה והאמונה שעוברות אצלנו במסורת מדור לדור אינן זקוקות לשום ראיות והוכחות שהן אמת לאמתה!..."

בענין זה שמעתי דבר נפלא

מפי יהודי ישיש מופלג

בענין זה שמעתי דבר נפלא מפי יהודי ישיש מופלג, מוותיקי תלמידי ישיבת ראדין, הרה"ג רבי חנא קלצקי זצ"ל, מהעיר לייקווד שבארצות הברית:

אחד מתושבי ראדין היו שגורים על פיו כל העת סיפורי מופתים ונסים, ובעוד שכולם היו נהנים לשמוע את נפלאותיו והגיגיו היה אחד שנמנע במכוון לשמעו. היה זה הגאון הצדיק רבי משה לנדינסקי זצ"ל, ראש ישיבת ראדין, שנודע בהיקף גדולותו התורנית, בצדקת מעשיו, שנינות וחרירות שכלו.

את הסיבה לכך נימק פעם רבי משה: "כשיש שולחן שמתנדנד צריכים לתקוע בו מסמרים כדי לחזקו ולייצבו, אבל כאשר השולחן איתן ויציב אין צורך במסמרים, המסמרים רק גורעים ומכערים אותו... כך מי שאמונתו איתנה אין לו צורך בסיפורי מופתים כדי

כשמאכלי החג מוגשים אל השולחן והאווירה מפשירה קצת, מעיז שמואל בנימין להעלות את השאלה שוב. הוא פונה אל אביו ומבקש כשתחינה בעיניו לזכות לביאור ראוי לשאלה שמציקה לו. החתם סופר שומע שוב את השאלה, מתרכז בשמיעה, אבל תשובה הוא לא עונה

מותר לשאול, אבל רק אם השאלה היא בידיעה ברורה שלא על כל שאלה נקבל תשובה

מאת: הרב ישראל היימן

וְהַגְדַת לְבָנָיָהּ (יגה)

נוספת. הוא מהסס שניות ספורות אבל מתחזק ושואל. החתם סופר מאזין שוב בריכוז, הפעם הוא עונה תשובה קצרה וממצה שמרגיעה את הילד.

הסדר ממשיך והבן יקיר כבר אינו חושש, הוא שואל כל פעם שמשהו מדבריו של אבא אינו נהיר לו. בכל פעם כזו הוא מקבל תשובה רהוטה ומספקת. עדיין בירכתי הראש מנקרת אותה קושיה מתחילת הסדר שעליה הוא לא קיבל תשובה. התמיהה מתעצמת, מדוע לשאלה הראשונה אבא לא ענה לי? לא יכול להיות שאין לו תשובה... גם לא מסתבר שאין לו את היכולת להנגיש אותה לרמת הבנה של ילד.

מצוות סיפור יציאת מצרים מתקרבת לסיומה, ברכת אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים נאמרת ברגש והחתם סופר פונה לקיים בסילודין את מצוות אכילת מצה ומרור.

כשמאכלי החג מוגשים אל השולחן והאווירה מפשירה קצת, מעיז שמואל בנימין להעלות את השאלה שוב. הוא פונה אל אביו ומבקש כשתחינה בעיניו לזכות לביאור ראוי לשאלה שמציקה לו. החתם סופר שומע שוב את השאלה, מתרכז בשמיעה, אבל תשובה הוא לא עונה. פניו של הבן יקיר מתכרכמות קמעה. הוא באמת לא מבין מה הולך כאן, הבן מוותר ועריכת הסדר נמשכת כסידרה.

אכילת האפיקומן, ברכת המזון ברגש והלל בקול גדול. שמועות

ליל הסדר, שנות ה'ת"ק המאוחרות, סלון ביתו של רבן של כל בני הגולה מרנא החתם סופר זללה"ה.

השולחן ערוך בפאר והדר, על כורסת ההסיבה בראש השולחן יושב גדול הדורות ר' משה סופר ומסביבו תלמידים. לצידו בנו הקטן אברהם שמואל בנימין, מי שלימים יתפרסם כבעל הכתב סופר.

לילה כיום יאיר, לבני דורנו כמעט לא ניתן לתאר את האווירה הייחודית ששררה סביב דמות הפלאים של החתם סופר. תלמידיו היו כרוכים בו בעבותות של אהבה מחד ויראים ממנו מגדולתו ומתקיפותו הידועה מאידך.

שקט משתרר כאשר מרן החתם סופר פותח בדחילו ורחימו בקריאת ההגדה בקול צלול. את דבריו הוא מכוון בראש ובראשונה לבנו מחמדו שיושב לידו, הלא ליל החינוך הוא הלילה... מצווה מדאורייתא של 'והגדת לבנך' עומדת כעת בראש מעייניו. הוא קורא את ההגדה ומבאר בשפה פשוטה, בין קטע לקטע משחיל הגאון פירושים וביאורים הבלולים מכל פרד"ס התורה.

התלמידים אינם מורשים לשאול שאלות או להעיר הערות, עיקר המאמץ מושקע כעת בבן יקיר שיושב ובולע בשקיקה את תיאורי האבא הגדול על השיעבוד והגאולה. תחושה של העברת לפיד האמונה מקננת בלב כל מי שמשתתף במעמד הנורא.

לפתע מבקש שמואל בנימין הקטן לשאול שאלה, שאלה פשוטה של הבנה על הדברים שנאמרו. החתם סופר מאזין בריכוז, מהנהן בראשו. הוא מלטף קלות את לחיו של בנו החכם אבל ממשיך בקריאת ההגדה ובביאורה.

הבן מנסה שוב, הוא היחיד כאן שיכול לשאול, כל הדיבורים מכוונים אליו, החתם סופר מאזין שוב בשתיקה, מהנהן שוב בראשו, אבל דבק בשתיקתו ומתעלם.

הבן הצעיר לא מבין מדוע, אבל כבן החכם שבהגדה הוא יודע היטב שאם הוא לא קיבל תשובה כנראה יש לכך סיבה מספקת. שמואל בנימין הקטן מכין את עצמו להמשיך ולקלוט עוד ועוד מדיבוריו של אביו.

הדיבורים נמשכים ונמשכים, לשמואל בנימין מתעוררת קושיה

הימים היו ימי תחילת מלחמת המפרץ, אימה ורעדה אחזו את העם היושב בציון מאימת הטילים הכימיים, הבחורים הצעירים שפחדו מאימת המלחמה ביקשו לשמוע את המוטל עליהם בשעת צרה זו, ואכן, הרב בנדיקט נעמד לדבר בפניהם, וכה אמר

על אמונה ויציאת מצרים בימים והלילות

מאת: הרב צבי גטקור

וַיִּדְעֵתֶם כִּי אֲנִי (ו' ז')

אנו מזכירים בבוקר ובערב את יציאת מצרים בקריאת שמע, ובברכותיה עוד פעם, שומרים שבת - זכר ליציאת מצרים, פסח ברור זכר ליציאת מצרים, שבועות - זכר ליציאת מצרים, סוכות - זכר ליציאת מצרים, 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, כל המועדים 'זכר ליציאת מצרים', לובשים ומניחים תפילין וציצית לזכור את יציאת מצרים, למה כל כך הרבה מצוות זכר ליציאת מצרים? הלא אנו מאמינים בני מאמינים ביציאת מצרים ומעמד הר סיני, ומה יש לחזור ולשנון. וכי מי שלא חוזר על כך כל יום ויום 'ישכח' חלילה, ב"ה אנו אנשים צעירים ובריאים בעלי זכרון חד וחזק, למה אנחנו צריכים כ"כ הרבה תזכורות.

שאלה זו שואל בעל 'החינוך' בפרשתנו ועונה בזה הלשון: ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים - מיד ינטה אל הטוב!. ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכות הלבבות.

מלמדנו החינוך, כי גם מי שאמונתו שלימה וברורה, יצוקה ועמוקה, עדיין עליו להרבות ולהתמיד בהזכרת וזכירת יציאת מצרים, כך היא הדרך, ככל שמתמידים ומרבים לחזור בדבר, ככל שיש יותר ריבוי, כך נפעלים הדברים על הנפש.

אתה בטוח כי הינך המאמין הגדול, המעמיק הנשגב, עדיין אם לא תתנהג לאור האמונה הזו, לאט לאט בלי משים תשכח..

והעיקר, וכן להיפך, החינוך מלמדנו כי גם מי שחושב, הלא אני בליבי ממש לא חזק, הרהורים ובלבולים שטים להם במוחי, אומר לו החינוך, עזוב, תתנהג עוד ועוד לאור אמונת יציאת מצרים, תקיים מצוות רבות ככל האפשר, ולאט לאט תצא מאפילה לאורה

מסר נפלא זה, המתיק הגאון רבי יעקב בנדיקט זצ"ל

מסר נפלא זה, המתיק הגאון רבי יעקב בנדיקט זצ"ל לתלמידיו בישיבת באר יעקב, עפ"י מעשה שהיה.

הימים היו ימי תחילת מלחמת המפרץ, אימה ורעדה אחזו את העם היושב בציון מאימת הטילים הכימיים, הבחורים הצעירים שפחדו מאימת המלחמה ביקשו לשמוע את המוטל עליהם בשעת צרה זו, ואכן, הרב בנדיקט נעמד לדבר בפניהם, וכה אמר:

תלמידים יקרים, הלא כולנו חושבים במה להתחזק, מה ה' אלוקיני דורש מעמנו בעת צרה זו ליעקב, בואו ואספר לכם מעשה נפלא שראיתי בעיני לאחרונה וממנו נלמד מה מוטל עלינו כעת בעת המלחמה.

ידידי הטוב אחד מגאוני בני ברק שליט"א, פתח הרב בנדיקט את סיפורו, נתבשר כי אביו נחלה מאוד, והובהל לבית החולים, כמובן תיכף הוא עזב הכל ויצא לבית החולים, שם הבין כי אביו כבר אובחן למחלה מסוימת והתחיל מידיית לעבור טיפולים מתאימים, ב"ה שמח הבן, ושמע אף מהרופאים כי ככל הנראה בעוד ימים מספר ישוב האב לאיתנו, אך הימים נקפו והטיפולים לא השפיעו לטובה מי יודע מה, בנקוף הזמן, הבין ידידי שאת ה'לדרוש ברופאים' כבר קיים כל צרכו, ועל כן החל לדרוש בעסקני הרפואה, נדד מיועץ ליועץ מבעל ארגון למשנהו, עד שעסקן רפואי בעל קשרים אמר לו כי הוא לא רואה מנוס כי אם לבקש מפרופסור רחמלוביץ הנודע שיסור לבית החולים.

אך מלבד הסכום המכובד שהיה צריך לשלשל לכיסו של הפרופסור,

אתם יכולים. והראיה, שהקב"ה בחר בכם לעשות את זה!".

כיום אנחנו נמצאים במצב שבו עם ישראל כולו מתמודד עם ניסיון גדול, הקב"ה בחר בנו לניסיון הזה. אנחנו לא בחרנו במלחמה הקשה הזאת. מישהו מאיתנו יחלה לה וציפה לה? היא הובאה עלינו מידי הקב"ה כניסיון כללי, ובתוכו יש הרבה מאוד ניסיונות פרטיים לכל אחד ואחד מאתנו. כמה אתה מתפלל על עם ישראל, כמה אתה בוטח בה', כמה אתה מוכן להקדיש מזמנך כדי להתחזק בלימוד התורה ולהעצים את ההגנה על עם ישראל מפני אויביו, ועוד ועוד. אנחנו צריכים לחיות עם ההרגשה הזאת שעליה דיבר הגר"מ צדקה שליט"א. להתרומם עם זה, הקב"ה בחר בנו, סימן שאנחנו מסוגלים! אבל צריכים להחזיר את זה ללב, להעביר את זה מהשכל ללב.

השיב לו רבי חיים שמעבר להיותו אדמו"ר הוא גם מהנדס!

מספרים שהגה"ק ה'דברי חיים' מצאנו הגיע פעם לרופא עיניים, שהתעניין אצלו מה מעשיו כאדמו"ר ורבי לחסידים. איך נראה סדר היום שלו. הוא כל היום מתפלל? מה הוא עושה? השיב לו רבי חיים שמעבר להיותו אדמו"ר הוא גם מהנדס! הרופא התפעל, באמת! מהנדס? ספר לי מה תכנתת, איזה בניין מעניין בנית בשנה האחרונה?

אמר לו רבי חיים, לא לא, אני מהנדס שמתכנן גשרים! עכשיו הרופא כבר ממש יצא מהכלים. גשרים! אוהה, זה רק מהנדסים בכירים יכולים להכין כזאת תוכנית. מעניין, איזה גשר תכנתת בשנה האחרונה?

אומר לו רבי חיים, למה בשנה האחרונה. תשאל אותי איזה גשר תכנתתי אתמול ואיזה גשר שלשום, ואיזה גשר אני מתכנן היום. אני מתכנן ובונה בכל יום גשר חדש!

הרופא היה מאוד מבולבל והתחיל לחשוף שאולי הרבי מדבר איתו בחידות. מה זאת אומרת גשר כל יום, זה לא הגיוני! אבל רבי חיים המשיך, הגשר שאני בונה, זה הגשר הכי חשוב בעולם, למרות שמבחינה גאוגרפית הוא מאוד מאוד קצר. 40 סנטימטרים בסך הכל.

מהמוח שלי, ללב שלי. המרחק הפיזי קטנטן, אבל המרחק האמיתי הוא עצום. בין ה'וידעת היום' לבין ה'והשבות אל לבבך' יש מרחק ענק. מה שאני מבין בשכל אני לא מרגיש בלב, ואם הצלחתי יום אחד לבנות גשר ולהרגיש בלב את מה שאני מבין בשכל, זה מחזיק

מעמד בקושי יום אחד, למחרת אני צריך לשוב ולבנות את הגשר הזה, עוד פעם ועוד פעם - זה העיסוק המרכזי שלי במשך כל היום! כמה חודרים הם הדברים ללב, כמה צריכים לנו להתאמץ כדי שגם לנו יהיה כזה גשר, שבו נוכל להרגיש את מה שאנו מאמינים בו. הקב"ה בחר בנו להתמודד עם המלחמה, הוא בחר בנו להתמודד עם כל הקשיים והאתגרים שיש לנו, בגשמיות וברוחניות.

הוא בדק ומצא שיש אוטובוס שיוצא רבע שעה מוקדם יותר

לסיום אני רוצה לספר עובדה שאירעה באחרונה עם תלמיד באחת הישיבות בירושלים, שישן בלילות בביתו ומדי בוקר נוסע עם אוטובוס לתפילה.

אותו בחור שמע, שכולם דיברו כשהסתלק הרב יעקב אליעזר קליינר זצ"ל מירושלים על המעלה הגדולה שלו שהיה מגיע לתפילה כמה דקות קודם, ואף פעם לא היה מאחר לתפילה. הם ציינו שתפילותיו היו נשמעות, וידעו שמה שהוא מבקש בתפילה הוא נענה, כי הוא כיבד את התפילה ולכן הקב"ה כיבד את התפילות שלו.

שמע זאת הבחור פעם אחר פעם ואמר, ראה מה זה, כשאדם הולך לבית עולמו מלווים אותו מעשיו הטובים, וכולם מציינים בכזאת התפעלות את העמידה המיוחדת שלו בעניין הזה שהוא הגיע בזמן לתפילה, ומעידים שתפילותיו היו נענות, שמע מינא דבר גדול זה לבוא בזמן לתפילה.

באותו מעמד קיבל הבחור על עצמו להקפיד להגיע בזמן לתפילה בישיבה, נושא שהוא התקשה בו מאוד עד כה, כי התנועה בירושלים לא תמיד צפויה ולפעמים הדרך לוקחת קצת יותר זמן, וכך יצא שבדרך כלל הוא היה מגיע לתפילה בין 'ברוך שאמר' ל'ישתבח'.

הוא בדק ומצא שיש אוטובוס שיוצא רבע שעה מוקדם יותר מאזור מגוריו לכיוון הישיבה שלו, וכך הקדים את הנסיעה, במקום שבע ורבע בבוקר, הוא החל לנסוע באוטובוס של שבע בבוקר.

ימים אחדים לאחר מכן אירע הפיגוע הקשה ביציאה מירושלים רח"ל, בדיוק בזמן שבו הוא היה חוצה את הכביש הסמוך, ויורד לתחנה שבכניסה לכביש הפונה לכיוון שכונת רמות. אבל הבחור שלנו כבר ישב לו בבטחה על האוטובוס הנוסע לישיבה שלו, משום שהוא הקדים את היציאה מהבית ברבע שעה...

זאת דוגמה לבחור ששמע, הבין, הפנים, קיבל ו... עשה את זה למעשה. כי זאת התכלית, כשאדם שומע ומתחזק, לקחת את זה למעשה, זה נקרא להיות 'עבד ה', ולבנות גשר מהמוח ללב.

רוצים לקבל את 'לקראת שנת'
מדי שבוע ישירות למייל?
חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

מדוע לא עלה בדעתו של שר התחבורה לסלול שם כביש, הרי לו היו ביצות בדרך לאיזו גימנסיה או בדרך לכל מקום אחר, היו סוללים מיד כביש, מדוע נגרע חלקם של לומדי התורה?"

מדוע הביצות בדרך לישיבת וולאז'ין הם לטובת לומדי התורה?

הרב ישראל ליוש

הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה (יבב)

"עשרת המכות" - אומר ה'שפת אמת' זי"ע בשם סבו בעל ה'חידושי הרי"ם' זי"ע - "באו כדי להסיר את הקליפה וההסתר מעשרה מאמרות, לעשותן עשרת הדברות".

נבאר: עיקר תכלית ותיקון העולם הוא כדי שינתנו תורה ועשרת הדברות לעם ישראל, והם ילמדוה ויקיימוה. אלא שאחר שנברא העולם בעשרה מאמרות ע"י הבורא ית"ש, רבתה הכפירה בעולם ורבו מערערים הטוענים שאחר הבריאה, העולם מונהג מעצמו ללא מחדש ומשיגה. והיתה דעת הכופרים מחלחלת, מקלקלת ופוגמת. לקראת בחירת עם סגולה ע"י מתן תורה ועשרת הדברות, נדרש העולם לתיקון מאותן דעות כוזבות, ע"כ הביא הקב"ה עשר מכות על מצרים, לא רק כדי להכותם ולהוציא את ישראל ביד חזקה ובזרוע נטויה, אלא גם כדי להראות אות ומופת שהעולם שנברא בעשרה מאמרות מונהג על ידו ית', ולולא רצונו לא יוכלו הברואים והנבראים להתקיים בעולם, ואחר הבריאה בששה ימי בראשית, הוא מחדש בטובו בכל יום תמיד. וראיה לכל זה הם עשר המכות שהנחית עליהם הבורא ופגעו במערכות תבל, הים והיבשה, האויר והמאורות, החיות, הבהמות והאדם, כי אף אחר הבריאה, קיומם תלוי ברצונו ית'. ובזאת עשר המכות חידשו וחזקו את האמונה בעשרת המאמרות, לקראת נתינת עשרת הדברות.

מעתה יש ליישב הדעות שנחלקו אם העולם נברא בתשרי או בניסן, כי באמת העולם נברא בתשרי, אלא שבניסן נתחדשה הבריאה ע"י עשרת המכות, והגיע העולם שוב לתיקונו בהיגלות אור יקרות לפני כל עם ועולם שהבריאה נצחית, והקב"ה מחדש בטובו בכל יום את הבריאה כולה, והוא מנהיג, מנהל ומשיגה על כל חי ונברא מביצי כינים עד קרני ראמים, והגילוי הזה נתגלה לקראת התיקון השלם, במסירת התורה ועשרת הדברות לעם הנבחר, עם סגולה.

יש לומר שעל כן נצטוו ישראל: 'החודש הזה לכם ראש חדשים', אע"פ שהעולם נברא בתשרי, והוא צריך להיות ראש לחודשי השנה, מכל מקום 'לכם' לישראל, מקבלי התורה, מקיימי ייעוד העולם, חודש ניסן, החודש בו נתגלה אור חידוש הבריאה וניתנו בו אות ומופת להנהגת הקב"ה בעולם, הוא ראשון לחודשי השנה.

על כן מונין למלכי ישראל מחודש ניסן, ולמלכי אומות העולם מחודש תשרי, כי רק בעבור ישראל נתחדשה הבריאה בחודש ניסן,

ע"י שידוד מערכות תבל בעשרת המכות, כדי להכניס לקראת מתן תורה ועשרת הדברות שהם תכלית קיום העולם ורצון הבורא. מפורסמים דברי מרן הרב מברסק זי"ע שמסילת הברזל ה'טרנס סיבירית' שנבנתה מרוסיה ליפן ע"י אלפי אנשים במיליוני שעות עבודה, נבנתה עבור תלמידי ישיבת מיר שינצלו מהמלחמה ויגיעו לשנחאי, כי כדברינו, עשרת המאמרות שבהם נברא העולם הם עבור קיום עשרת הדברות.

שאל פעם תלמיד את מרן רבי חיים מברסק זי"ע: "אם כן שכל מה שנעשה בעולם הוא עבור לומדי התורה, מדוע ישנם ביצות בדרך לישיבת וולאז'ין? הרי הביצות הללו מקשים מאוד ללומדי התורה לבוא וללמוד בישיבה! מדוע לא עלה בדעתו של שר התחבורה לסלול שם כביש, הרי לו היו ביצות בדרך לאיזו גימנסיה או בדרך לכל מקום

אחר, היו סוללים מיד כביש, מדוע נגרע חלקם של לומדי התורה?" ענה לו רבי חיים: "הביצות גם הן החזקת תורה... והסביר: "כולם מוכנים לעשות כל מאמץ כדי לבוא ללמוד תורה בישיבת וולאז'ין, זו הרי זכות מיוחדת... אפילו שהדרך לישיבה מלאה ביצות, זה לא מונע מהם לבוא ללמוד בישיבה... אבל פעמים קורה שאחרי שכבר באו לישיבה, לפתע עולים געגועים הביתה, לו היה כביש סלול, הבחור לא היה חושב פעמיים ונוסע, עתה שישנן ביצות וקשה לצאת מהישיבה, הוא מתחבט ומתלבט האם לצאת מהישיבה, הרי לא קל לעבור פעמיים את הביצות הללו, בהלך ובחזור, ואז הוא נשאר ללמוד בישיבה... נו... אז הביצות הן לטובת לומדי התורה או לרעתם...!?"

מיד הסתודדו החסידים ביניהם 'הן מופת גלוי התרחש לפניהם', 'ובאיזה רוגע אמר להם הצדיק זאת כאילו קרא את הדברים מאחורי הפרגוד' נזכרו. עד מהרה הגיעה שמועת המופת אף אל הצדיק עצמו, וזה מיהר לקרוא לאחד מחשובי תלמידיו באומרו לו...

"ברוך גוזר ומקיים" - על הנסיונות והעמידה בהם

מאת: הרב אליהו הרשלר

ישב לו חד מצדיקי הדור הקודם, והנה בפתע פתאום בעת יושבו על התורה ועל העבודה, פרצו פנימה כמה מחסידיו בבהילות רבה שמוכרחים להציל את חברם, שהיה אף הוא מחסידיו של אותו צדיק.

חסיד זה עסק במסחר בארצות שונות, ובתקופה זו שילח לארץ רחוקה ספינה מלאה סחורות למכביר למוכרם בארץ אשר לשם נועדה האניה לעגון. והנה זה עתה גונבה שמועה לאוזניו של חסיד זה, שספינה זו נקלעה לסערת ים אדירה והיא טובעת בים עם אלפי סחורותיו ומיטב השקעותיו. אותו חסיד, כשומעו כזאת, לבו ונפשו לא עמדו לו והוא נפל מיד מתעלף, ובקושי רב הצליחו להעירו. ועתה, נפשם בשאילתם אל רבם שיזאיל לברכו לאותו חסיד, אשר המצוקה הכריעתו עד כדי עילפון. וכן כדת מה לעשות מולו וכיצד להתנהג.

הרבי הרים את עיניו: "נו", אמר. "אפשר להרגיעו לאותו חסיד, לכו אמרו לו שלא קרה כלום לעסקיו, הספינה לא טבעה והסחורה לא שקעה בים. לכו נא אל אותו חסיד והרגיעוהו שהשמועה אך שמועת שווא היא, וכי באמת שלום לספינה ולסחורותיה!"

החסידים, שאמונת צדיקים טבועה היתה בדמם ונפשם, מיהרו אל אותו חסיד והרגיעוהו בדברי רבם הצדיק. ואכן לא חלפו ימים רבים והגיע רץ נאמן, שאכן הסחורות הגיעו אל יעדן וכי הן נמכרות כעת בשווקים וברחובות והכל כשורה לחסיד ולעסקיו.

מיד הסתודדו החסידים ביניהם 'הן מופת גלוי התרחש לפניהם', 'ובאיזה רוגע אמר להם הצדיק זאת כאילו קרא את הדברים מאחורי הפרגוד' נזכרו. עד מהרה הגיעה שמועת המופת אף אל הצדיק עצמו, וזה מיהר לקרוא לאחד מחשובי תלמידיו באומרו לו בחזקה: "אל תתמה על זאת, לא מופת יש כאן ולא בן מופת!" "אם כן, מנין ידע הרבי לומר זאת בביטחון כה מופלג?" התפלא החסיד.

כוח לעמוד בנסיונות

השיבו הרבי. ומוסר השכל גדול יש בדבריו: "הן אומרים אנו בכל יום בשעת התפילה 'ברוך גוזר ומקיים', לאמור שהקב"ה גוזר במאמרו וגם מקיים זאת. זהו הפשט הפשוט. אך הפירוש היותר עמוק הוא שהקב"ה גוזר, וגם מקיים את האדם אשר נגזר עליו גזירה זו. היינו, שאם הוא גוזר על האדם גזירה מסוימת - הרי הוא 'מקיים' - הוא

נותן כוח וקיום לאדם לעמוד בגזירה זו, לעמוד בנסיון! ומכיון ששמעתי שאותו חסיד ליבו לא עמד לו בשומעו את הבשורה המרה ולא היה בו כוח להתמודד עם הנסיון הקשה הלזה ונפל מיד מתעלף, הבינתי שאם אין 'מקיים' אין עתה 'גוזר', והספינה לא טבעה כלל!"

ויסוד זה חיזוק גדול הוא לכל אשר בשם בר ישראל יכונה לבל יפול ליבו ומוחו בראותו את נסיונותיו אשר לפעמים קשים המה, שכן 'ברוך גוזר' - אותו השי"ת אשר גוזר את גזירתו, הוא גם 'מקיים' - הוא נותן כוח לנגזר לעמוד בו בנסיונות אלו בגאון יהודי לשם ולתפארת!

פרעה אינו יכול לעמוד בנסיון...

וראיה לנו באמתחתינו שלא רק אצל בר ישראל הוא כך, כי אם גם אצל גוים אשר אינם יהודים הדברים אמורים, והדברים מבהילים ומחייבים!

שכן בפרשיות אלו אנו קוראים על ביקוריו של משה רבינו אצל פרעה, והנה אנו מוצאים בתחילה אשר השי"ת מצוה למשה רבינו לומר לו: "דרך שלושת ימים נלך וגו'".

והדברים מוקשים ביותר: הרי השי"ת רצה להוציא את עם ישראל ממצרים לעד ולעולמי עד, ליתן להם את התורה ולהוריש להם את

בהביאו את מה ששנינו בגמ' (סנהדרין קט.) אשר בימות דור ההפלה, שעה שניסו בני הדור ההוא לבנות בנין גדול לעלות אל ד' ולהילחם בו כביכול, ירד ד' וביבלל שפתם, והפך חלק מהם ל - - - קופים.

לאמור - הקופים יסודם מאדם נברא, ואך בשל החטא שחטאו נהפכו מבני אדם לקופים.

א"כ מבאר השבט מוסר: זהו פשר חיקויים את האדם, באשר בתוך תוכם (בתת מודע...) יודעים הם שמבני האדם מקורם - אשר הוא יקר ונכבד יותר ממעמדם היום - כאוכלי הבננות ומקפצי ענפי העצים, לכן הם מחקים את בני האדם הבאים לבקדם, באשר חושבים הם לחזור למקורם בפעולות אלו, ולחזור שוב למעמדם הראשון כבני אדם מורמים!

מנסים, נופלים ומיד קמים שוב.

ואנו, בני האדם הצופים מן הצד, מתבוננים אנו על קופי עצים אלו כאל סכלים ושוטים. ואכן יתכן שכאלו הם, אך מוסר ההשכל שאנו יכולים ללמוד מפעולותיהם אלו - נורא הוא למתבונן.

שכן אם נתבונן בפעולות אלה של הקופים, נלמד לקח עצום מכך. הן שנים רבות - אלפי שנים, מנסים הם לחזור למעמדם הראשון. ושום דבר. אף משבצת אחת הם לא כבשו בנסיונם לשוב להיות בני אדם אשר בינה יתירה ניתנה להם

ובכל זאת - מנסים הם תמיד לחזור למעמדם ואינם מתייאשים כלל. מנסים, נופלים ומיד קמים שוב. אבל --- אינם מתייאשים!

נלמד אנו לדידן, ונעשה קל וחומר לעצמינו, מה קופים אלו אשר אך חיות השדה הם אינם מתייאשים ועושים פעולות לחזור כבראשונה. כך עלינו לדעת שאם ד' יתברך מסבב כל הסיבות סיבב שיעבור על האדם נסיונות שונים בדרכו אל הפסגה לעלות במעלות בית ה', אות הוא שרק כך הוא יכול להעפיל ולצמוח. ועלינו להחזיר בקרבנו תמיד שאם ד' יתברך שולח לנו נסיונות וקשיים, הרי שבשונה מהקוף שעושה כבר אלפי שנים ברציפות ובהתמדה ואינו מצליח, אנו יכול נוכל להם, ואותו בורא שנתן לנו את הנסיונות, נותן לנו גם כוח לעמוד בהם, ואף לצמוח מהם! שהרי הוא גוזר ומקיים!

ארץ ישראל ואף לצוותם באיסור שלא לחזור למצרים, אם כן למה משה מצווה לומר רק "דרך שלושת ימים"?

אלא שאף כאן התובנה הזו מזדקרת, השי"ת צווה למשה לומר לו כך, משום שידע השי"ת שבנקודת הזמן הזו יכול פרעה (אולי...) לעמוד בנסיון רק של יציאה לשלושת ימים, לא יותר. לכן אמר השי"ת למשה לך הצב לו נסיון של 3 הימים, אולי יהיה יכול לעמוד בו!

הכי קרא "ברוך גוזר ומקיים" - אף למלכי אומות העולם.

והוא נורא למתבונן: אם לגוי ולו עז פנים התנהג השי"ת כן, כל שכן וכל שכן אנו, אשר בנים אנו לה' אלוקינו, אשר בוודאי הוא שכל הניסיונות אשר מציב לפעמים השי"ת לפתחינו יכולים אנו לעמוד בהם ולהצליח!

אחר שהוכחנו לראות כיצד יסוד זה הוא אצל בר ישראל ואף אצל עמי העולם. אשר ממנו ניקח לעבוד את ה', הבה ניווכח לראות כיצד ניתן ללמוד כיצד עלינו להתנהג בעת נסיון אף מחיות השדה.

למה הקוף מחקה את האדם?

רובינו ביקרנו אי פעם בגן הנקרא 'גן החיות', אשר בו כלובים רבים פזורים, וחיות ובהמות למיניהם מתרוצצות בקירבן, ובני האדם נהנים לצפות באותן בעלי חיים בהליכותיהם, תעלוליהם ואורח חייהם. אף ברכות מספר יש שמברכים על חיות שונות, הלא הן מבוארים במקומן בש"ס ובפוסקים.

והנה כל החיות השונות שונים הם מבני האדם בכמה וכמה פנים. השינוי הבולט הוא שחסר להם ה'רוח ממללא' שיש לו לאדם, והבינה שניתנה לו. אכן כל החיות כולם דומים האחד לרעהו פחות או יותר. שונה מכולם הוא הקוף!

הקוף - צורת אדם לו. רגליו לנוכח יהלכו. וידיו מושטות אל על. והדבר הבולט ביותר הוא - אשר תמיד הוא מנסה לחקות את בני האדם הבאים לבקרו בביקור תנחומין...

ודבר זה הלא פלא הוא! מה יש לו לקוף שככה לו בעולמו אשר לפעמים אפשר ממש לראות מחזה סוריאליסטי, האיך הוא מחקה את האדם למולו בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו (בהנחה שיש לו מספר איברים כמספר הזה...)

מה הפשט בזה? מה פשר חיקויו את האדם באופן תדיר? מסביר בעל ה'שבט מוסר' (בספרו, פרק מ"ז) דבר נורא.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים:
עכשיו ב"נדרים פלוס"

**הפורתח
בכל יום..**
המייל היומי של 'דרשו'.

באותו זמן נערך פדיון הבן, בו השתתף גם רבה של ירושלים רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל. דבריו של ה'שדי חמד' עוררו ויכוח בין המשתתפים, עד שקם אחד המשתתפים ואמר, הנה איתנו רבי יוסף חיים זוננפלד הידוע בבקיאותו המופלגת בכל חדרי התורה ובראשונים והאחרונים, ונשאל את הרב בדבר

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

ארבע הסיבות מדוע נצטוו בני ישראל לתת את הדם על המשקוף והמזוזות

"ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף" (י"ב ז)

'רבינו בחיי' כתב כמה טעמים לציווי זה: (שמות י"ב כ"ג) א. אין הדם (שעל המזוזות) מונע הנגף, ולא מניעתו מביא הנגף. אבל לימדך הכתוב, מי שהאמין בהקב"ה ותלה בו בטחוננו, ולא חשש לאימת פרעה וגזרתו. וזבח בפרהסיא תועבת מצרים, ונתן מדם הפסח על המזוזות והמשקוף, הרי זה צדיק והקב"ה יגן עליו מהנגף והמשחית. ב. מפני שישראל היו סיבה בפרסום האלוקות בעולם, בגאולה זו של מצרים, ע"כ נצטוו במצוות הפסח לעשות עניינים מפורסמים כנגד המלך הרשע שהיו ברשותו. לבזות אמונת המצרים לעיניהם, ולקבוע בלב אמונת הקב"ה ויראתו. ומזה נצטוו לשחוט אלוהיהם, ולאוכלו צלי לא מבושל בקדרה, כי אם צלי אש. להיות העניין נגלה ומפורסם יותר לכל הנכנסים בבתי, ואף לעוברי דרך יתפרסם בריחו. וכדי לפרסם העניין עוד. ג. נצטוו לתת מהדם במשקוף ובמזוזות, שהם מקומות נגלים ומפורסמים. להורות שמידת הדין מתוחה כנגד המצרים. ד. הקב"ה אמר לתת דם על שתי המזוזות והמשקוף, כדי שיהיה על המזוזות צורת אותיות יו"ד משמו, ועל המשקוף צורת אות וי"ו. ויחד יוצא שם הוי"ה שהוא שם רחמים, וכך בני"י לא ינזקו.

יש לתמוה מדוע שינה משה והפך את סדר הציווי והקדים את המשקוף על המזוזות

והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות, מן הדם אשר בסף" (י"ב כ"ב) -

יש לתמוה מדוע שינה משה והפך את סדר הציווי, שהרי כשנצטווה על כך (לעיל פסוק ז') כתיב "על שתי המזוזות ועל המשקוף" וכאשר ציווה לבני ישראל שינה משה את הסדר? ויש לתרץ שמה רבינו סבר שלא ראוי שירשם שם ה' כסידרו במצרים שהיא מלאה גילולים, שהרי סדר זה הוא כנגד שם הוי"ה לכן שינה ואמר לתת על המשקוף ועל המזוזות. עוד יש לתרץ שהקב"ה אמר לתת על המזוזות שהם כנגד משה ואהרן, ועל המשקוף שמרמוז אליו. משה רבינו שינה ואמר לתת קודם על המשקוף שמרמוז להקב"ה, ואח"כ על המזוזות שמרמוזות על אהרן ואליו (מושב זקנים מבעלי התוס').

עמדה היא בחצי הלילה ומצאה את בנה בפי הכלב, מיד צעקה ומלאה את כל הארץ מצעקתה

"ויקם פרעה לילה, הוא וכל עבדיו וכל מצרים, ותהי צעקה גדולה... כי אין בית אשר אין שם מת" (י"ב ל) -

בוא וראה את הנקמה הגדולה שעשה הקב"ה במצרים, שלש מגפות היו שם: אחת שעשו הבכורות המצריים (לפני חצות הלילה) שהרגו כל אשר מצאה ידם. השניה, שהרג הקב"ה את הבכורים בחצות הלילה. ושלישית - כשראה פרעה את המוות בביתו, בבניו ובעבדיו, מיד קם וזירזו עצמו והרג אפרכין ושרים וכל אשר יעצוהו לסרב בעם. מה דרכו של כלב כשהאבן פוגעת בו, הוא נושך את חברו; אף פרעה כך. דבר אחר: ויקם פרעה לילה - אעפ"י שבבתי ישראל לילה כיום יאיר, שנאמר 'והגדת לבנך ביום ההוא' - התורה קראתו 'יום', לפרעה לילה היה. 'הוא וכל עבדיו וכל

מצרים' - מגיד שפרעה מחזר על כל בתי עבדיו ובתי ישראל ומעמידן אחד אחד ממקומו. 'ותהי צעקה גדולה במצרים' - רבי יהודה אומר: כל אותו הלילה היו ישראל אוכלים ושותים יין ושמוחים ומהללים להקב"ה בקול גדול, והמצריים היו צועקים במר נפש על המגפה שבאה עליהם פתאום. מלמד שהיו רואים את אלוהיהם מתבקעים ונופלים. הייתה אשה שאמרה, לא גזר משה אלא על מה שבבתים, אבל שבגנות הם נמלטים. מה עשתה, נטלה את בנה והטמינה בגג. הזמין לה הקב"ה כלב ואכלו. עמדה היא בחצי הלילה ומצאה את בנה בפי הכלב, מיד צעקה ומלאה את כל הארץ מצעקתה. ומעשה באשה אלמנה שעשתה ע"ז שלה עוגה של בצק, ובא הכלב ונטלה וצעקה כל הלילה. לקיים 'כי אין בית אשר אין שם מת' (אליהו כי טוב).

בשנת תרנ"ט בהיותי בירושלים, הזמינו אותי לפדיון הבן ולא הלכתי, ואמרו לי שאיתא בספרים דסעודת פדיון הבן עולה במקום פ"ד תעניות, ואני לא הייתי יודע דבר זה

"וכל בכור אדם בבניך תפדה" (י"ג י"ג)

- מעלת סעודת פדיון הבן - ה'חכמת חיים' (עה"ת בפרשה) כתב: מקובל אצל אנשי ירושלים מקדמת דנא, שהאוכל מסעודת פדיון הבן, נחשב לו כאילו התענה פ"ד תעניות. והנה ה'שדי חמד' מספר (ח"ה מערכת הסמך כלל ל"ד): בשנת תרנ"ט בהיותי בירושלים, הזמינו אותי לפדיון הבן ולא הלכתי, ואמרו לי שאיתא בספרים דסעודת פדיון הבן עולה במקום פ"ד תעניות, ואני לא הייתי יודע דבר זה. ומסיים: נראה שאין מקור לדבר וזה רק שיחה נאה בפי הבריות. וכשיצאו לאור כרכי ה'שדי חמד', ואנשי ירושלים מצאו כתוב מפי אותו גאון שהיה בקי בספרי הראשונים והאחרונים וכל רז לא אניס ליה - כי 'אין מקור לדבר זה', נתמלאו תמיהה, היתכן ד'קלא דלא פסיק' בירושלים מדור דור באין עוררין, שיאמר דאין לכך שום מקור. באותו זמן נערך פדיון הבן, בו השתתף גם רבה של ירושלים רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל. דבריו של ה'שדי חמד' עוררו ויכוח בין המשתתפים, עד שקם אחד המשתתפים ואמר, הנה איתנו רבי יוסף חיים זוננפלד הידוע בבקיאותו המופלגת בכל חדרי התורה ובראשונים והאחרונים, ונשאל את הרב בדבר, ענה רבי יוסף חיים: אכן אין שום מקור שהסעודה נחשבת לפ"ד תעניות, אבל יש לזה רמז בתורה דכתיב - וכל בכור א'ד'ם ב'ב'נ'יך ת'פ'ד'ה', שזה ראשי תיבות, א'ם ד'בר מ'ה ב'פדיון ב'ן נ'הנית י'חשב כ'אילו ת'ענית פ"ד ה'תענית. והוסיף: יש עוד מעשה הנחשב לעושהו כאילו התענה פ"ד תעניות, וזה מ'י שלומד ד'ף גמרא', כי ד"ף בגימטריא פ"ד, אלא שעל מעשה זה אין הרבה קופצים.

חידות לפרשת השבוע:

- א. מדוע עוד במצרים לפני שנגאלו, ציווה הקב"ה שלדורות יהיה חג ביום שביעי של פסח?
- ב. איזה שם משמותיו של ה' רומז על המועדים בחודש ניסן?
- ג. מי עוד מת במכת בכורות, למרות שלא היה בכור?
- ד. על איזה מאורע שהיה במצרים נאמר הפסוק (תהלים קי"ט) "חצות לילה אקום להודות לך"?
- ה. איזו מכה נוספת היתה בליל הפסח מלבד מות הבכורים?
- ו. איך יתכן, יהודי מגיע ל'פדיון הבן', והוא רואה שבשולחן המזרח יושב 'ישראל' והאב פודה את בנו הבכור אצלו, ונותן לו ה' סלעים עבור הפדיון, והוא מתפלל, איך האב עבר על ההלכה שצריך לפדות את הבן הבכור אצל 'כהן'?
- ז. זהיתכן, כהן שיש לו בן בכור וחייב לפדותו, אף דכהן פטור מפדיון הבן (כדאיתא בשו"ע יו"ד סי' ש"ה י"ח)?
- ח. איך יתכן, נולד בן ראשון, ואח"כ נולד עוד בן, והבן השני הוא הבכור שחייבים לפדותו (לחלק מהשיטות)?

במפלתם של רשעים, לכן צווה ה' בארץ מצרים, לפני שנגאלו, שיעשו חג בשביעי, להורות שאין החג מסיבת מפלת מצרים בים, שהרי צווה להם טרם שנטבעו בים.

- **תשובה לחידה ב.** כתב המהרש"א (יומא ב.) ששם ה' שהוא אותיות א', ה', ו', י' רומז על קדושת המועדים שבחודש ניסן. א' - רומז לר"ח ניסן, שאותו יום נטל י' עטרות. י' רומז על שבת

- **תשובה לחידה א.** כתב ה'משך חכמה': דבר זה בא להורות שלימות מצוות הי"ת, שכל העמים בדתותיהם יעשו יום הניצחון - יום מפלת אויביהם, וישראל אינם כן, והנה המצרים נטבעו בים סוף ביום שביעי של פסח, ואם היה אומר הי"ת אחרי זה שיעשו ביום שביעי חג - היה נדמה לאדם שה' צווה לעשות חג לשמוח במפלתם של רשעים, ובאמת אין הקב"ה שמח

פדוי, או שאי אפשר לפדות בכור רק ע"י כהן ולא ע"י כהנת, וכל שכן שאין ישראל יכול לקחת ה' סלעים אף שאשתו כהנת. להלכה נפסק בטור וש"ע (יו"ד סי' ש"ה ס"א) שצריך לפדות דווקא אצל כהן, מ"מ מי שנמצא במקום שלאחר טרחות מרובות לא מצא כהן שיכול לפדותו, יתן ה' סלעים לכהנת או לישראל שאשתו כהנת בלי ברכה, ויתנה שאינו מכוון לצאת חובת המצווה רק אם לא ימצא אח"כ כהן, אבל אם מצא כהן אח"כ יחזור ויפדה בברכה כראוי, כי לא יצא המצווה למפרע, ואם קשה לו לתת סכום הפדיון פעמיים, יכול לתת לכהנת ה' סלעים על מנת להחזיר (פתחי תשובה יו"ד סי' ש"ה סק"ה בשם חת"ס יו"ד סי' ש"א) תשובה נוספת: כשהישראל שליח של הכהן ונותן לו ה' סלעים עבור הכהן, וזכין לאדם שלא בפניו (ט"ז יו"ד סי' ש"ה סק"א בשם הרש"ל).

• **תשובה לחידה ז.** כשהכהן נשא גרושה שאסורה לכהן, והבן נעשה חלל, ולכן האב מחויב לפדותו, ומפריש ה' סלעים ופודה את בנו ומעכבם לעצמו, וגם אם האב לא פדה אותו בחייו, כגון שמת האב בתוך ל' יום שלא זכה בפדיונו יש אופנים דהבן מחויב לפדות עצמו אע"פ שאביו הוא כהן (בכורות מ"ז: שו"ע יו"ד סי' ש"ה ס"ט).

• **תשובה לחידה ח.** אם האשה הייתה גויה בלידת בנה הראשון ואח"כ נתייירה, ונולד לה עוד בן, שיטת רבי יוסי הגלילי - דהבן השני הוא הבכור, כיון שהוא נולד כשאמו הייתה ישראלית ולא הבן הראשון, שנאמר 'כל פטר רחם בישראל' - רק מי שנולד ראשון מישראלית הוא הבכור, אבל חכמים חולקים דאינו בכור לפדיון (משנה בבכורות מ"ו).

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק שנת תשפ"ג)

הגדול, שהיה בעשור, שבו נעשה נס גדול. ה' רומז על קדושת חג הפסח, שהוא ה' ימים לאחר שבת הגדול. ו' רומז על שביעי של פסח, שהוא ו' ימים לאחר יו"ט הראשון של פסח.

• **תשובה לחידה ג.** איתא במדרש רבה (פרק י"ז ה) על הפסוק "ועבר ה' לנגוף את מצרים", מלמד שאף המעוברות שהיו ראויות לילד בכורים - הפילו העוברים ומתו גם האימהות. וזהו מה שנאמר 'לנגוף', כדכתיב 'ונגפו אשה הרה' (פר' משפטים, שמות כ"א). והטעם לכך כתב בחידושי הרד"ל, שכיון שניתנה רשות למשחית להמית העוברים, המית גם האימהות יחד עם הוולדות.

• **תשובה לחידה ד.** איתא במדרש רבה (י"ח ב): כיון שהגיע חצי הלילה, הרג הקב"ה כל בכורי מצרים, גם מי שהיה נתון בבתי ישראל, והיה הקב"ה פוסע בין ישראל ובין המצרים, והיה נוטל נשמת המצרי ומניח נשמת ישראל, והיה היהודי מתעורר משנתו ומוצא את המצרי מת בין כל אחד ואחד מבני ביתו, שנאמר "ופסחתי עליכם ולא יהיה בכם נגף". התחילו ישראל לשבח ולומר "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך".

• **תשובה לחידה ה.** כתב ה'פענח רזא' על הפסוק "ועבר ה' לנגוף", דמלבד מכת בכורות היו מלאכי חבלה חובטים ומכים במצריים בלא מיתה, וזהו מה שאמר 'לנגוף' - שהוא דחיפת הגוף.

• **תשובה לחידה ו.** מדובר שלא מצא כהן שיוכל לפדות את בנו הבכור, ולכן הוא פודה את בנו הבכור אצל 'ישראל שאשתו כהנת', ואף שנחלקו הפוסקים האם ישראל שאשתו כהנת - יכול לקחת לעצמו את ה' סלעים בגלל שאשתו כהנת, כך סבור התוס' (קידושין ח. ובפסחים מ"ט:) שנותן לכהנת והבכור

הרפואי, וכל הפמליה הרפואית הנכבדה חיכתה ביראת כבוד למוצא פי הפרופסור הגדול.

הוא עלעל בין הדפים בעיון, ולאחר דקות מספר הרים את ראשו, ואמר להם כך: ידידי 'האבחה שלכם לאור הנתונים - מדויקת ממש, והטיפול כמו כן - הוא הטיפול שיש לתת לחולה זה', אבל, יש לשנות משהו אחד, והוא, את המינון, המינון שאתם נותנים נמוך מידי, תגבירו את המינון ותראו כי החולה יתרפא!, ואכן בס"ד כך הווה, ולאחר ימים מספר החולה יצא מכלל סכנה.

סיים הגאון רבי יעקב: תלמידים יקרים, אתם מבקשים להתחזק לאור המצב, הנני לומר לכם, תדעו, אתם עושים את הנכון ביותר במצב זה, לומדים את תורה ומתאמצים בתפילה, זה בדיוק מה שצריך לעשות בשעה שכזו, אם כבר משהו צריך לשנות, זה להגביר את המינון, להוסיף עוד בלימוד, ועוד בכוננת התפילה.

כי האדם נפעל על פי פעולותיו, גם הגדול ביותר צריך לשמור על מינון גבוה של רוחניות, ואמונה, לזכור שוב ושוב, כי יצאנו ממצרים, מבית עבדים, לחרות עולם.

התעוררה בעיה, כי הפרופסור הלז היה מנהל מחלקות בבתי החולים הדסה שבירושלים, והחולה היה מאושפז בבית החולים איכילוב בת"א, והיות שכך, הסביר אותו עסקן לידידי, מלבד מה שאני יכול בס"ד לשכנע את הפרופסור לסור לאיכילוב, יש צורך לעמוד מול הנהלת ביה"ח איכילוב שיסכימו לקבלו ולשמוע את חוות דעתו..

ידידי לא בקי היה בכל גינוני הגאווה של הרופאים.. אבל ברירה לא הייתה לו ולמחרת הוא התייצב במחלקה, וביקש לדבר עם המנהל, כשנפגשו הוא שאל את המנהל אם יש לו עצה מה לעשות כדי לעזור לאביו, המנהל הסביר לו שוב כי הם עושים כל שלא ידם אבל משום מה הטיפול לא מועיל, ואז הציע ידידי להביא לפגישת ייעוץ את הפרופסור מהדסה, מנהל המחלקה הופתע מההצעה, הרהר כמה שניות ואמר: תראה אנחנו לא רגילים לאשר כאן ביקורים חיצוניים, אבל פרופסור רחמלביץ זה משהו אחר..

העסקן סידר את מה שצריך, והפרופסור הגיע למחלקה, כמובן שלקבלת פניו התייצבו כמה מנהלי מחלקות, ואף מנהל בית החולים בכבודו ובעצמו, קיבלו אותו בכבוד גדול, הגישו לו את התיק

אביה של הרבנית, שהכיר היטב את הרב עובדיה, הכיר גם את הצד השני שלו, החביב, האנושי, החברותי, ולכן הזמין אותו אליו שיגיע בשבת לסעודה שלישית, אבל הזהיר אותו לבל יאמר מילה אחת של דברי תורה, אלא יספר כל מה שברצונו לספר בלי דברי תורה. הרבנית מרגלית שלא ידעה על ההזמנה, נדהמה לראות את הבחור עמו נפגשה, מגיע הביתה לסעודה שלישית. והנה במהלך הסעודה מבקש ממנו אביה לומר דבר מה, והלה שופע חביבות, מספר סיפורים נפלאים, מרתק את כל כולם במתק לשונו ולאחר דקות ארוכות אומר לו אביה: "עכשיו אתה יכול לומר דברי תורה".

אמרה הרבנית מרגלית לנכדיה: "אם הייתי מתפתה לקחת בעל רגיל, הבקי בכל הוויות העולם במקום לקחת ספר תורה, מה היה איתי היום? הייתי עוד איזו זקנה ההולכת עם מקל ואף אחד לא מעיף מבט לעברי. והנה זכיתי להיות אשת גדול הדור, וכל כך הרבה תורה באה דרך הבית הזה. האם ויתרתי על משהו? האם הפסדתי משהו כאשר התחתנתי עם ספר תורה?"

זה המסר שבורא העולם רוצה להנחיל לנו: "בני בכורי ישראל". תכירו את מעמדכם, את חשיבותכם ואל תתפתו לשכנועי היצר להחליף עולם חולף בעולם נצחי. הדרך אינה קלה, היא מלאה ניסיונות וקשיים, אבל יש לה מטרה ומשמעות ובסופה נירש טובה וברכה.

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ, ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

ורוב השבוע היא לבד בבית, ובכל זאת אומרת שלא היו לה מעולם קשיים!... זאת מכיוון שהכל היה שווה לה. היא הרוויחה מיליארדים! מי שהכיר את האיש הגדול הזה, התלמיד חכם המופלג והמיוחד במידותיו - מבין שהיא הרוויחה לאין ערוך ולאין שיעור רווחים אדירים, ועל כן לא חשה כל קושי.

ידידי הרב עובדיה יוסף שליט"א, הוא נכד של הגאון האדיר רבי עובדיה יוסף זצ"ל. הוא סיפר לי שהסתבא שלו, הרבנית מרגלית ע"ה, היתה מספרת שאביה חשק מאוד להשיא אותה עם הרב עובדיה. היא היתה מאוד אינטליגנטית, חכמה ופילוסופית, וכאשר שמעה שהבחור המוצע לה הוא כזה גאון, רצתה לשמוע את דעתו בעניינים הפילוסופיים שהעסיקו את מחשבתה. בפגישתם היא העלתה איזה נושא פילוסופי, דיברה על כך דקות ארוכות וכאשר סיימה ביקשה לשמוע את חוות דעתו, אך הוא לא השיב לה כלום. היא שאלה אותו שוב מה דעתו על מה שאמרה, ואז הוא התנער מהמחשבות שהיה תפוס בהם ואמר לה שמוחו היה טרוד בעניין אחר ולכן לא שמע את דבריה. היא שוב חזרה על הדברים ושוב, כמו בפעם הראשונה, הוא לא השיב לה. מוחו היה שקוע כל העת בדברי תורה.

הבחור הזה שהצעת לי הוא ספר תורה

היא חזרה הביתה ואמרה לאביה: "הבחור הזה שהצעת לי הוא ספר תורה, אבל ספר תורה שמים בהיכל ולא בבית! הבחור יושב בפגישה ובמקום לשמוע אותי הוא חושב בלימוד!"

הקשה וניגש לסיים את הסדר כהלכתו. בעת קריאת פרשות נשגבות אלו של יציאת מצרים והניסים העצומים שמקובלים אצלנו מאב לבן זה אלפי שנים... בתקופה זו בה חושך מכסה ארץ בכל תחום ורב הנסתר על הגלוי... שומא עלינו לשים אל מול עינינו את דבריו היסודיים והמפורסמים של הרמב"ן בסוף הפרשה: "ומן הניסים הגדולים והמפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה שאין לאדם חלק בתורת משה רבנו עד שנאמין בכל דברנו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם".

ישנם שאלות, תמיהות רבות, לא הכל אנחנו מבינים על מה עשה ה' ככה. מותר לשאול, אבל רק אם השאלה היא בידיעה ברורה שלא על כל שאלה נקבל תשובה. יש תשובות להכל! לפעמים בשביל להבין אותם צריך לדעת את יסודי העולם, ולפעמים אפילו זה לא יעזור, אלו דברים מכבשונו של עולם ומהותם היא חכמתו העליונה ית' שאין לנו בה שום השגה. זה שלא מקבלים תשובה לא אומר שהיא לא קיימת! זהו מיסודי האמונה!!

מספרות שמידי שנה זוכה החתם סופר לגילוי אליהו בעת אמירת שפוך חמתך, אף אחד לא יכול לדעת... ניתן להבין שהאווירה היא שלא מעלמא הדין...

רק לפני נוסח 'חסל סידור פסח', ברגעים האחרונים של הלילה הגדול, קורא החתם סופר לבנו ומושיב אותו על ברכיו.

"בוודאי תמה אתה מדוע לא עניתי לך על השאלה הראשונה ששאלת בתחילת ההגדה". דבריו של גדול הדור נשמעות בבירור בשקט שמשתרר.

הילד רך השנים מהנהן בראשו והתלמידים כולם מטים אוזן קשבת. "הלילה הוא ליל האמונה". מבעיר גדול הדור בדברים חוצבי להבות. "היסוד הראשון אותו רציתי לחרוט בליבך הרך הוא שמשאלות אסור להיבהל!!!"

לא תמיד תקבל תשובות לכל שאלה שתשאל בחיים, אבל זכור תזכור בני! לכל שאלה ישנה תשובה, זה שלא עונים לך אותה לא בהכרח שהיא לא קיימת!

זהו שורש ראשון באמונה, להבין שמותר לשאול שאלות אבל לא להיבהל מלא לקבל תשובות".

קעת במאור פנים ענה החתם סופר לבנו על הקושיה אותה הוא

על איזה מיץ ענבים מברכים ברכת 'שהכל' ועל איזה מיץ ענבים מברכים 'הגפן' לכל הדעות?

הצומח מן האדמה, ברכתו "בורא פרי האדמה", אולם, פרי הצומח על העץ, ברכתו "בורא פרי העץ", משום שהוא חשוב יותר מפרי האדמה, ולכן קבעו עבורו ברכה מיוחדת, כדי לשבח להשי"ת על שברא פירות חשובים כאלה.

והיין, אף שמקורו בענבים שהם פרי העץ, נקבעה עבורו ברכה מיוחדת, "בורא פרי הגפן", משום שהוא משביע - ובלשון חכמינו ז"ל והפוסקים: "סועד את הלב" - ומשפּח. ואף יין העשוי מענבים ללא גרעינים, דינו כיון לכל דבר, ואדרבה, ענבים אלו משובחים יותר, ובודאי יש לברך על ינם

הגפן'.

ואם טעה ובירך על היין 'העץ' - נחלקו הפוסקים אם יצא ידי חובתו, ומספיק אין לברך שנית. ובדיעבד, אם טעה ובירך על הענבים עצמם 'הגפן' - יצא ידי חובתו.

ומיץ ענבים, ברכתו 'הגפן', למרות שאינו משביע ולא משפּח. וביאר הגר"ז אויערבך זצ"ל את הטעם לכך - משום שהוא ראוי לתסוס ולהפך ליין. והוסיף, שאף מיץ ענבים שעבר בישול, או פיסטור, או שהוכנסו בו חומרים שונים, הגורמים לכך שאינו יכול עוד לתסוס ולהפך ליין - דינו כיון, משום שכבר חל עליו 'שם' יין בשעת סחיטתו מהענבים, ושם זה אינו פוקע ממנו על ידי הבישול וכדומה. וכן דעת המנחת יצחק, שמברכים עליו 'הגפן'. וכן דעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, שאף אם עשו פעולות המונעות את תהליך התסיסה, ואינו ראוי להיות יין, מברכים עליו 'הגפן', והוא ראוי לקידוש, משום שהתנאי שיהיה ראוי לתסוס ולהפך ליין, לא נאמר אלא לענין נסכים הקרבים על גבי המזבח.

מאידך, לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, מיץ ענבים שניתן בו חומר המונע את תסיסתו, ולא ניתן לשוב ולהוציא את החומר מהמיץ, כך שלעולם לא יוכל לתסוס, יש לברך עליו 'שהכל'. אולם, תערובת של מיץ ענבים ויין, שהיין מהווה לפחות 25 אחוז ממנה - אף לדעתו יש להחשיבה כיון, משום שאף יין המעורב במים ביחס כזה, היה נחשב בעבר ליין, אלא שבזמננו אין להקל בכך מחמת חולשת היין, אבל כשהוא מעורב במיץ ענבים, נחשב כיון.

וקוניאק' או 'כוהל', המופקים מקיטור היין - יש שכתבו בשם החזון איש והגר"י קנייבסקי זצ"ל, שברכתם 'הגפן'; אולם, לדעת הכף החיים, על פי החיד"א, ברכתם 'שהכל', כיון שאין להם מראה יין ולא טעם יין. ויין קפוא - יש שכתבו בשם הגר"י קנייבסקי זצ"ל, שלמרות שנחשב כמאכל, ברכתו 'הגפן'; אולם, הגר"ש וואזנר זצ"ל כתב, שהדעת נוטה שיין קרוש אינו נחשב כיון.

האם מותר לחולה סכרת לברך על עוגה שיש בה סוכר? מה מברכים על שמן קנולה?

האוכל במזיד מאכל שאף מעט ממנו מסוכן לבריאותו - למרות שהמאכל מצד עצמו מותר באכילה, אינו רשאי לברך עליו, כיון שאסור לאדם לעשות מעשים המסוכנים לבריאותו, והרי זה עובר עבירה באכילתו, ובברכתו על המאכל, אינו מברך את השי"ת, אלא מנאץ, רחמנא ליצלן. אולם, אם בטעימת 'משהו' מהמאכל אין חשש לבריאותו, הורה הגר"ש אלישיב זצ"ל שעליו לברך

ברכה ראשונה לפני אכילתו, שהרי ברכה ראשונה מברכים אפילו על 'משהו'. וכמו כן, אם בכמות של 'כזית', המחייבת בברכה אחרונה, אין סכנה לבריאותו - וכגון אדם החולה בסכרת, ומצבו כה חמור עד שאכילת כמות גדולה מעוגה שיש בה סוכר מסוכנת עבורו, אך באכילת כזית אין כל סכנה עבורו - עליו לברך גם ברכה אחרונה על הכזית הראשון שאכל. וכן דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל שחולה סכרת האוכל עוגה שיש בה סוכר, חייב לברך עליה.

דיון דומה, קיים בנוגע לשמן זית, שמצד חשיבותו, היה ראוי לברך עליו 'העץ', אך היות שבשתייתו בפני עצמו הוא מזיק לגוף, אין לברך עליו ברכה זו; ומאחר ואין הנאה בשתייתו, אין לברך עליו אפילו 'שהכל'.

ושמן סויה, שמן קנולה, וכיוצא בהם - בספר **ברכת הבית** לרבי אברהם חיים איינהורן זצ"ל כתב, שברכתם 'שהכל'; והגר"ש וואזנר זצ"ל הסתפק בדבר, שמא דינם כשמן זית, ואין לברך עליהם כלל. ושמן זית שבזמננו, שמוציאים ממנו את החמיצות המזיקה - דעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, שלא השתנה דינו. וכן כתב באור לציון, שגם בזמננו אין לברך על שמן זית, והרוצה לשתותו, יברך 'שהכל' על מאכל אחר, ויכוון לפטור את השמן. ולדעת הכף החיים, בלאו הכי, רצוי לברך 'שהכל' על מאכל אחר ולפטור את השמן, כדי לצאת ידי חובה אף לדעת הרמב"ם, החולק על הנ"ל, וסובר שהשותה שמן זית עליו לברך 'שהכל'.

מה מברכים על 'גרעינים לבנים'?

ובמה שונים 'גרעינים שחורים' מגרעיני אבטיח?

גרעיני פירות העץ שיש הנאה באכילתם - לדעת רוב הפוסקים והשולחן ערוך, ברכתם 'העץ', משום שהם מהווים חלק מהפרי. ולדעת פוסקים רבים, ברכתם 'האדמה', משום שאינם נחשבים כפרי העץ, ומאכל הצומח על העץ ואינו נחשב כפרי העץ, ברכתו 'האדמה'.

והחזון איש צידד, שכל גרעין שיש בו לחות וראוי למוצצו, ברכתו 'העץ'. ואם אוכל את הפרי ולאחריו את הגרעין, לכל הדעות נפטור הגרעין בברכת 'העץ' שבירך על הפרי, משום שהוא טפל לפרי.

וגרעין מר שאינו ראוי לאכילה אף בשעת הדחק - אין לברך עליו כלל. ואם הכשירוהו לאכילה באמצעים מסוימים, כגון בישול, ברכתו 'שהכל'; ובדיעבד, אם בירך 'העץ' או 'האדמה', יצא.

וגרעיני דלעת ('גרעינים לבנים') וגרעיני אבטיח הנמכרים בפני עצמם - כמצוי בימינו בחנויות ה'פיצוחים' - כתב באור לציון שברכתם 'האדמה', משום שהם מין מיוחד הנזרע לצורך אכילת הגרעינים, ומשום כך הם נחשבים כעיקר הפרי. אולם, גרעינים שהוציאם בבית מדלעת או מאבטיח, וייבשום והכשירו לאכילה - ברכתם 'שהכל', שהרי לא היו ראויים לאכילה לפני הייבוש (ראה לעיל), והדלעת והאבטיח הללו לא נזרעו לצורך אכילת הגרעינים. וכן הורו הגר"ש אלישיב והגר"נ קרליץ זצ"ל. וכאמור, בדיעבד, בכל מקרה שבירך על גרעיני דלעת ואבטיח 'האדמה', יצא ידי חובה.

וגרעיני חמוניות - כתב באור לציון, שדינם שונה משאר הגרעינים, כיון שאין בחמוניה פרי מלבד גרעינים אלו, והם עיקר הפרי; ואף שעיקר גידול החמוניות הוא כדי להפיק מהן שמן, השמן אינו נחשב אלא כ'זיעה' בעלמא של הפרי, ולגרעינים נותרת חשיבות ה'פרי' של החמוניה, ולכן ברכתם תמיד 'האדמה'.

סימן ר סעיף ב - סימן רב סעיף ד

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָתָּ

**אחרי כמה דקות הגיעה הרבנית והחלה להקים צעקות: "גנב! גנב!".
שאל אותה האדמו"ר מה קרה, ואמרה לו כי הצמיד היקר שלה נגנב.
אמר לה הרב: הצמיד לא נגנב, אני נתתיו**

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על 'שבת' - המתנה שקיבלנו מהקדוש ברוך הוא

על רבי אליהו לופיאן שהיה מדרבן את האנשים להימנע עד כמה שאפשר מדיבור בשבת.

מנין למד זאת?

הוא היה אומר כך: מה היה מעשהו של הקדוש ברוך הוא במשך כל ששת ימי בראשית, שממנו הוא שבת בשבת? הרי הוא ברא את עולמו על ידי אמירה, ונמצא שהשבתה בשבת היתה שביתה מדיבור. לכן עלינו ללכת בדרכיו ולמנוע עצמנו מדיבור בשבת.

רצה והחליצנו

"והחליצנו" הוא לשון זירוז. מבקשים אנו שנזכה לא רק לקיים את מצוות השבת, אלא לקיימה בזריזות!

בספרו 'אזנים לתורה' [במדבר יד, כד] מספר רבי זלמן סורוצקין זצ"ל על גדול ידוע שבא בחלום לאחר פטירתו אל אחד מתלמידיו, וסיפר לו שמצא צדיק אחד עומד בליל שבת קודש על פתח גן עדן, ושאל אותו למה אינו נכנס בפנים? וענה, שבשיל שהיה נוהג להחליף את החלוק לא בערב שבת אלא בשבת בבוקר, לפיכך קנסו אותו במידה כנגד מידה שאין לו רשות להיכנס לגן בלילי שבתות.

הרי שעונשים בעד איחור עשיית המצווה!

(מתוך ומתוק האור הגדה של פסח)

שבת קודש היא מתנה מאת הקדוש ברוך הוא, כמו שאמרו חז"ל (שבת י, ב): "אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל - לך והודיעם". ואם כן עלינו לדעת כי השבת היא דבר יקר, בעל ערך, כדי שלא 'נבזבז' אותה בקריאת עיתון ובטיול בעלמא...

כמו אותו המעשה המסופר על אחד האדמו"רים שהגיע אליו עני וביקש צדקה. ראה האדמו"ר את הצמיד של אשתו מונח על השולחן, נטלו ונתנו לעני. אחרי כמה דקות הגיעה הרבנית והחלה להקים צעקות: "גנב! גנב!". שאל אותה האדמו"ר מה קרה, ואמרה לו כי הצמיד היקר שלה נגנב. אמר לה הרב: הצמיד לא נגנב, אני נתתיו כצדקה לעני. אמרה הרבנית: אבל זהו צמיד יקר ביותר, בשווי 400 דולר... כשמוע האדמו"ר את דברי הרבנית, פתח את דלת הבית ופרץ החוצה בריצה. הוא רץ ברחובות, מחפש את העני. העני ראה שהאדמו"ר מחפש אחריו התחיל לברוח. ראו זאת האנשים ותפסו את העני. הכריזו כי תפסו את הגנב. ניסה העני להסביר להם שהוא לא גנב וכי האדמו"ר הוא שנתן לו את הצמיד, אך לא הקשיבו לו, בינתיים הגיע האדמו"ר למקום, חיך אל העני וקרא לעברו: "רק רציתי להודיע כי הצמיד ערכו רב ביותר, אל תמכור אותו בעד מנה קוגל.. שתדע לנצלו כראוי..."

בספר 'לב אליהו', ב'שביבי לב', מספר רבי שלום שבדרון זצ"ל